СВОБОДА

LIBERTY

Часопис для руского народа в Америцї і орган „Руского Народного Союза“.

Рік XV. Ню Иорк, Четвер, 16-го Мая 1907. Число 20.

Vol. XV. New York, N. Y. Thursday, May 16, 1907. No. 20.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америцї.

Розмет за місяць Апріль 1907.

За померших членів, їх жінок і за случаї каліцтва:

Від. 79. Трофан Гиляк, умер 20 Фебруара 1907	1000 дол.
Від. 3. Григорий Борсук, умер 23 Февруара 1907	900
Від. 95. Сильвестер Петрак, умер 27 Марта 1907	1000
Від. 84. Іван Товт, умер 5 Апріля 1907	1000
Від. 78. Зофія Гойсак, жена Андрея умерла 2-го Октобра 1906	400
Від. 53. Анна Подобіньска, жена Михайла умерла 21 Януара 1907	400
Від. 10. Анна Ціркот, жена Тимка умерла 3-го Апріля 1907	400
Від. 19. Іван Пірник за утрату рука	200
Від. 33. Іван Войтановский, за утрату ока	200
Від. 61. Юрій Прочо, нездібність до праці	100
Від. 63. Андрей Бобак, за нездібність до праці	100
Від. 46. Онуфер Тома, за нездібність до праці	100
Від. 56. Василь Ґалайда, за зномане ноги	50
Разом	5850.00
Платня головних урядників за Апріль	155.00
Завдаток на грамоти	275.00
Адміністрація „Союза“ за Апріль	334.91
Весь розхід виносить	6614.91

Розмет платить 7.377 членів записаних на ціле посмертне і 704 членів записаних на пів посмертного.

Крім того кождий член платить за орґан „Союза“ по 10 центів, на Фонд Резервовий по 2 центи, на Фонд Народний по 1 центї, на Фонд Бідних по 1 цнт.

Разом платить: член на ціле посмертне $1.00 цнт. а на половину посмертного 57 цнт.

К. Кирчів, предсїдатель. *С. Ядловский*, секретар.
А. Шаршонь, касієр.

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР.

Май.

16	Ч.	Теодозия печ.
17	П.	Пелагії
18	С.	Ірини муч.
19	Н.	3 Миронос. Іова
20	П.	Чесн. Хреста
21	В.	Іоана богосл.
22	С.	Пер. м. св. Ник.

— **Пишуть нам з Галичини**, що епископ Ортиньский прибуде до Америки мабуть з кінцем місяця Липня. Можливе, що і митрополит Шептицкий приїде тут при сїй нагоді.

Вибори до парляменту в Австрії.

Депеша з Віденя доносить про перший день виборів на основі нового, виборчого права. Нинїшні (14 с. м.) вибори до парляменту проведено загалом спокійно. Приписи нового виборчого права перестерігано знаменито, і без ніяких заворушень, знаменних при попередних виборах. Замішанє мали місце тільки в кількох місцях па провінциях і найповажнїйші з них були в Чернівцях і в Трієстї. В Чернівцях прийшло до заворушень між соціялїстами а поліцією, при чім поранено богато людей, а в Триєстї прийшло до бійки між соціялїстами а нїмецкими поступовцями. З сего вивязалась поважна борба так, що війско мусїло розброювати воюючих і берегчи спокою. Пізною годиною ще було неможливо мати перегляд складу нового парляменту, позаяк в многих виборчих округах прийде до стислїйших виборів. З загального числа 516, вибрано днесь 399 послів. Соціяльні-демократи здобули найбільшу побіду (в попереднім парляментї они мали тільки 11 послів), вибираючи всїх разом 45 кандидатів а в 20 округах соціяльні-демократи прийдуть до стислїйших виборів.

В самім Віднї вибрано 8 соціялїстів, 20 християньских соціялів, одного вільнодумця, а в чотирьох округах будуть стислїйші вибори.

В Чехах соціялїсти віднесли найсьвідлїйшу побіду, здобули вже 24 мандатів, а мають вигляди і при стислїйших виборах.

— **Харків (російск. Україна).** 25-го квітня в професорській раді харківского університету вислухано і одноголосно ухвалено доклад історико-флологичного факультета про заснування на цьому факультеті двох нових кафедр: української мови та української історії. Лекції мають викладатися або російською, або українською мовою, дивлючись по тому, яких слухачів буде більше. Професорі цих двох нових кафедр повинні добре знати українську мову і теоретично і практично, повинні добре знати свій предмет і кохатися в йому. „Рада“.

— **Вже вийшло.** (дня 25-го цьвітня) перше число нової української ґазети „Рідна справа — вісти з Думи“ в Петербурзї. В ґазетї цїй беруть участь переважно посли від українських ґуберній, а також письменники — українцї, що живуть в Петербурзї.

Дуже гарна, проста селяньска мова і цікавий зміст першого числа „Рідної Справи“ подають надію що ґазета ця досягне своєї мети.

Вітаючи нову українську ґазету, пише „Рада“, висловлюємо щире бажаня, щоб вона здобула читачів, коли не в кождій селяньскій хатї, то принаймнї в кождому україньскому селї.

— **Вкінци** почав ся суд над урядниками юнїї Вестерн Федерейшен оф Майнерс. Капіталїсти закидають їм убийство говернера Стайненберга в Децембрі 1905 року. Всїх сьвідків покликано 98. Право буде коштувати около пів мілїона долярів і потягнесь правдоподібно 3 до 4 місяцї. Всї робітники дуже заінтересовані сею справою, бо она показує яких средств вживають капіталїсти аби знищити робітничі організації.

— **З Петербурга** наспіла телеґрафічна вістка про великий заговір на житє царя. 80 людий, офіцирів і урядників, про яких льояльність нїхто не сумнївавби ся був, змовилось напасти разом на Царске село, досягнути бодай кількох особу царя і вбити його. Через неточність заговірщиків на місце явилось тільки 30 яких зараз таки яко підозрених арештовано. На царскім дворі велике замішанє.

— **Великий** страйк робітників докових в Ню-Йорку в числї около 30 тисячів тревае вже кілька день. Стягнені зі всїх усюдів скеби не в силї подолїти всякої докової роботи. У страйкарів виявилась велика солїдарність. Навіть жінки і дїти страйкарів зібравшись всї в одну громаду ходили до „босів“ просити, щоби признали домагання їх чоловікам і батькам. “Боси“ вперто стоять при своїм. Доси забито одного скеба і одного страйкара.

— **Росийскі** соціяль-демократи зібрали ся 15-го мая в Льондонї в однїй церкві, котрої парох спочуває їх переконаням, на конґрес. При отвореню конґресу було присутних 400 делєгатів. В загальній дискусії обговорювано головно спільний проґрам тактики для всїх партийних ґруп. Вислїди нарад задержать ся в тайнї.

— **В цілий** Росиї сьвяткували робітники своє сьвято (14 с. м.) першого мая (старого стиля) загальним вздержанєм в тім дни від працї. Майже всї фабрики були зачинені, а лиш в деяких робота втихла в полудне, з вимком державних фабрик, де працьовано цілий день. Правительство загрозило своїм робітникам, що на случай страйку викине всїх з фабрик; тому робітники були примушені працювати, одначе постановили свій одноденний заробіток віддати для безробітних. Заворушень не було ніяких, а сьвяточно прибрані робітники громадились по мійских парках. Арештовано кількох провідників робітничих, між иншими також члена Державної Думи, Ізмаілова. (Так в практицї шанують ся право нетикальности посла).

— **Михайло Грушевський:** Про стар. часи на Україні. Книжочка, якої наголовок подаємо дуже важна і дуже цікава. Се перша правдива популярна історія України написана нашим найславнійшим істориком проф. Грушевським. Доси мали ми популярну історію України лише в виданю тов. „Просьвіта“, а хоч як вона була плохенька та хоч як захвалювала льояльність супроти австрійского правительства, містячи не лиш портрети австрійских цісарів, але й довгі описи їх „заслуг“ для нашого краю, то все таки вона розійшла ся і потреба було другого видання. Книжочка д. Грушевського о много вартнійша тим, що її писав історик та що вона дає нам докладне понятє розвою, а опісля упадку і відродження всеї України. Вплетені в оповіданє народні пісні і думи роблять читанє приємнійшим та ще більше зближають книжочку сю до народа. Ціна книжочки дуже мала, бо лиш 70 сот., а треба знати що книжочка видана на гарнім папері та прикрашена богатьома ілюстраціями. Дістати можна сю книжочку в книгарнї тов. ім. Шевченка, у Львові, Театральна вул. ч. 1. „Гром. Голос“.

— **Росийскі робітники в Галичині.** Не лише виборами журять ся польскі дїдичі, але також робітником на надходяче лїто, бо в наслїдок виїзду великого числа наших робітників до Прус, а по части з боязни перед страйком шляхтичі забезпечують ся заздалегідь, як можуть, та спроваджують робітників з Росії. Дотепер в повітах мостискім і перемискім є вже 800 росийских робітників. Чи добре на тім вийдуть, побачимо. „Дїло“.

— **Австрия, країна нужди.** У звіснім із своєї совісности урядовім видавництві анґлїйского мінїстерства торговлї з 1903 р. є розвідка про платню і житє промислових робітників ріжних країв, з котрої виходить, що між пролєтарами всїх країв найгірше стоїть австрийский робітник. Тижневої платнї має: американьский робітник 47.38 кор., анґлїйский 33.84, францускиї 25.45, бельґійский 22.42, швайцарский 21.66, австрийский 11.90. З того видає на харч американьский робітник 17.66 кор., анґлїйский 15.64, швайцарский 12.—, францускиї 11.48, бельґійский 10.84, австрийский 7.32 Отже на заспокоєнє иньших потреб лишаєть ся американьскому робітникови 28.72 корон тижнево а нашому тільки 4.58 кор. З того заплати хату і вбери ся!

— **Доносять з Squires, N. D.,** що там упав сими днями сніг більше чим пів стопи глубоко. Фармери журять ся так пізною весною. Доси не було там ще тепла.

— **В Тверській та Рязанській** губ. селяські розрухи. Горять економії. Поміщики кидають свої гнїзда і тікають в города „Рада“.

— **Атаман козацький — без** штанів. Трилїтний синок царя Николаєвич, наслїдник престола іде дуже борзо в гору, бо хоч ще не носить штанят, а вже єсть від давна, ще від дня свого урожденя атаманом всего козацького війска. На тім однак не конець. Він єсть вже командантом фінляндского полку піхоти, командантом 12 полку східно-сибірских стрільців, командантом ташкентского корпусу кадетів, командантом 4 батерії кінної артилєрії ґвардейскої і московскої школи військової ім. Алексея, а крім того належить ще то 44. нижегородского полку драґонів і 45 сіверского полку драґонів. Здавалось би, що як на трилїтну дитину то вже досить достоїньств і титулів, однак рідко минає пів року, щоби наслїдник престола не одержав якого нового титулу і достоїньства. Сими днями оголошено урядово, що цар „зволив- вселаскавійше“ наказати вписати свого сина в лїсту „артилєрійної школи Константина“. Ну, треба ще трохи зачекати, заким молоденький атаман без штанят зачне дійсно учити ся в школї артилєрії; поки що буде він якийсь час стріляти на деревляних кониках з пукавки.

— **Герери (в полуд. Африці),** проти яких уряд пруский провадив таку „культурну“ нагінку-війну, покинули свою прадїдну землю шукаючи за новою землею для поселеня в околици озера Ноамі. Заки прийшли на нове місце, 11 тисячів згинуло по дорозї а тільки 4 тисячі прийшло в згадану околицю.

— **В Сан Франсіско** застрайковали кондуктори від мійских стріткар. Компанїя стягнула скебів і випустила з ними кари на місто. Як тільки кари появились на містї, страйкарі і прочі робітники обкинули кари камінєм. У відповідь скеби добули револьвери, і на слїпо стріляли в людий. Се тільки розярило людий, бож жертвою куль впали невинні малі хлопцї. Натовп народу не дозволив абсолютно на рух трамваєвий, хоч кари кілька разів розганялись через товпу народа. Навіть сам мейор міста заборонив дедективам виступати в обороні скебів і кар.

В тім самім містї страйкує кілька тисячів робітників в фабриках желїза для виборення осьмогодинного дня працї.

— **На голодних.** Духобори прислали з Канади ґрафові А. Толстому 5 тисяч долярів, щоб він віддав ці гроші на допомогу голодним селянам. „Рада“.

— **На збіжевій** біржі в Шікаґо запанувала 13-го мая незвичайна горячка в великих „королїв“ пшеницї. Ціна підступила на $1.03. З цілого сьвіта надійшли ордери на пшеницю, а ріжні купцї гурмами зїзджали ся до біржи. При кінці дня рух троха зменшив ся, а пшениця спала на 99⅛. Се наслїдки мабуть сегорічної, острої зими.

— **Місточко Галич** в Галичині валить ся. На значнім просторі запав ся ринок. Причиною катастрофи, котра не потягнула за собою жертв, є підземні льохи. Школї і будинкам грозить заваленє.

— **В будучности** будемо мабуть їздити желїзницями, що будуть ходити лише на однїй шинї. Таку бодай пробу зроблено недавно в Англії і проба ся повелась дуже добре. Пущено желїзицю по однїй шинї і без огляду на се як тягар був розложений, кари були все в рівновазї.

— **„Slowo Polskie“** подає звістку про намір Ватикана заснувать у Львові унїятский патріярхат. Ґазета вбачає в цьому намірі результат підходів з боку галичан-українців, яким, мовляв, пощастило переконати ватиканьскі сфери в надзвичайному шовінізмі польского духовеньства в Галичині. Заснування патріярхату має начеб то на метї полекшити боротьбу галицько-української унїятської людности з утисками польских гнобителїв. З цього приводу „Slowo Polsk.“ звертаєть ся до польских епископів з енергійним поклико стати на сторожі проти унїятської інтриги, яка серіозно загрожує польським інтересам. Як на доказ, що до впливу україньских унїятів в Ватиканї, газета вказує на той факт, що недавно на епископа північної Америки призначено не поляка Вебера а українсько-базилїянського монаха Стефана Сотера Ортиньского. „Рада“.

— **Жертви для Ю. Соломійчука** з Жабя, пародного орґанїзатора і провідника гуцульских „Січий“ арештованого польскою мафією за народну працю зложили патріоти в Бруклинї. В хатї Дм. Савчиньского: Г. Осінчук 1 дол.; по 50 цнт.: Дм. Убогій, Дм. Савчиньский, Гр. Стоякевич, А. Гренько; по 25 цнт.: В. Маланчук, С. Пундор, К. Дволїт; А. Карц 15 цнт. і А. Магарска 10 цнт. В хатї тов. Г. Пашко: по 50 цнт.: Г. Пашко, і Хима Пашко; по 25 цнт.: Н. Макогон, В. Шпак, Ст. Пашко, М. Магарский; С. Юрчишин 20 цнт.

В хатї Федя Кучера: по 50 цн.: Ф. Кучер, М. Кучер, його жінка, М. Климкович, М. Арендарчик, І. Сорока; по 25 цнт.: С. Шевчик, М. Хоманчук, П. Галій, І. Білоус, П. Ґембайло; І. Кобак і П. Рудий по 20 цнт.; Гр. Білоус 10 цнт. Разом всїх $10.45 які вже вислано до краю.

Всїм жертводателям складаємо сердечну подяку.

Гр. Стоякевич.

Для арештованих руских студентів у Львові:

1). Русини з Йонкерс, Н. Й. зложили жертви в сумі $37.65 Поіменний спис буде друкований в слїдуючім числї.

Сего тижня зложено	$37.65
Попередно	942.21
Разом	$979.86

Всїм жертводателям сердечне Спаси-біг! Дальші жертви просимо присилати як найскорше, бо справа нагляча.

Редакція „Свободи“.

РОБОТА.

На желїзній дорозї в компанії С. P. R. підвисшено від першого мая платню з $1.55 на $1.75, а компанїя K. & S. (Navigation Camp) підвисшила з $1.75, на 2 дол. за 10 годин працї. В компанії K. & C. може дістати роботу зараз 14 людий по 2 дол. за 10 год. Голоситись до: P. H. Walsh, Superintendent, K. S. R. Nav. Camp. Kaslo, B. C. Canada.

О. Олесь.*)

Айстри.

Опівночі айстри розцвили..
Убрали ся в роси, вінки одягли,
І стали рожевого ранка чекать,
І в райдугу барвів життя наряжать...

І марили айстри в роскішнім пів сні
Про трави шовкові, про сонячні дні, —
І в мріях ввижалась їм казка ясна,
Де квіти не вянуть, де вічна весна...

Так марили айстри в саду в осени,
Так марили айстри і ждали весни...
А ранок стрівав їх холодним дощем,
І плакав десь вітер в саду за кущем...

І вгледіли айстри, що вколо — тюрма...
І вгледіли айстри, що жити дарма, —
Схилились і вмерли... І тут, як на сьміх,
Засяяло сонце над трупами їх!...

*) Весною дише, — так характеризує Іван Франко молоденького українского поета — від сих віршів. Виступає молода сила в якій уже тепер можна повитати майстра віршової форми і легких, ґраціозних пісень. Гарні вони і солодкі, як справді соловейкове цьвірінькане.

Аполїнарій Новак.

Дві „смерти“ суперничкн.

Чи мали ви, любі читачі, коли нагоду бачити смерть? Смерть — не таку „костомаху сваху“ з косою і граблями, кланцатими зубами, нічними очима темними — невидющими, що лише умираючий їх бачить в своїх, передсмертних судорогах в куті, біля порога страшну — страшну, як трупарня в опівночи зі своїми страховищами в розї кладовища.

Коли я був еще малим, та захожував часами між хрестів на кладовище шукаючи по гробах в буйній траві і зїльниках понасаджуваних ріднею мертвих, за ягодами. Але я бояв ся їх рвати, бо здавалось мені — страховища цілою ватагою булиб кинули ся на мене; вони лише того ждали, і я чим скорше виходив не обзираючись навіть гет вже за брамою. Йшов ніби байдужно, щоб було — не помітили і аж далеко з долини від хреста оглядав ся і тоді відчував таку тишу в своїй души, як там саме поміж тими гробами, деревами вишень і хрестами; всьо то немов на щось глядїло і в щось вслухувалось — ожидало. Менї видавало ся малому, що тая тиша ожидала смерти, що мала вийти з поміж гробів і пошкандибати опираючись на желізній палици в село; там вже мала після вподоби вдарити неодного впівперек, а за пару тижднів навідатись до нього з косою; тоді, знать не квапилась дуже косити, бо була дуже стара, як те кладовище.

Як лише посьвятили перший раз кладовище, так оповідала менї моя баба, а смерть була молода, то тож стинала! — і тоді певно не йшла з самою палицею, але з косою і граблями і не шкандибала, не тряслась а летіла як вихор молоденька і біла як білї виварені кости, котрими витарахкувала і кланцала здоровенними зубами, з яких тепер деякі вже й повипадали. Та ще й була закутана в білу чисту платину, котра тепер почорнїла разом з кістьми і аж зеленою ріпицею покрилась, наче кора старої вишні.

Таку смерть люди люблять, таку смерть навидять і виспівують про неї різно. І ви з певністю, мої любі, бачили її так як і я; але ви бачили і иньшу смерть, цілком иньшу, не таку як ця, але таку, про яку стану говорити.

Вона страшна, дуже страшна, до того ще й видюща, бо люди людям з власної волї її заводять, тому вона їх тне без милосердя, вздовж і впівперек, відтинае руки, пальці, ноги, голови...

О, вона дуже немилосердна.

Крутить ся, як шалена і не лише людий тне, але й дерева.

Ця смерть про котру говорю, округла, з трикутними зубами доокола, блискуча і гладенька, а така собі невинна, мов іграшка дитяча, фуркальце.

Ви її бачили, але не думали, щоб то була смерть. Навкруги неї ліс. А вона з наставленими зубами тільки очікує на щось, така спокійна і невинна. — Та скоро лишень зашипить пара, вона стае жорстока і скажено відаеть ся в повітря, аж доки не забеть ся зубами в який трам ялиці. Коло неї нема нікого лише Демедась з лійкою в руках. Захожуючись коло неї приблизив ся надто до ньої, а вона драпнула по його споднях і заголосила ніжним своерідним голосом: Лиш-и-и! смерт-ь ь!..

Він вмить відскочив від неї, а на його лиці показавсь якийсь дивний вираз не то болю, не то страху. Брови його насупились... на серце налягло хмарою, тяжким залізом — неначеб заглянула мара яка йому в вічи. Дивлячись на її зрадливі зуби, почав мастити оливою її мосяжні котики, і знова приблизив ся до еі зубів. Оден нескладний рух ноги і смерть з оказеною скорістю вгризлась вже в його ногу низше колїна. З його грудий вирвав ся страшний крик розпуки та нім ще машиніст всків здержати рух машини, заїджена кровю смерть вїлась в другу ногу і раптовно спинила ся. Зомлїлий повалив ся як поражений зьвір на землю. А тая смерть, що її люди люблять, звідкись з'явила ся і дивилась з призирством на свою суперничку із здоймленою до гори косою.

Його чим скорше взяли до трупарнї, з відтам на двірець желїзничий. Навіть не давали зараз знати жінцї, бо вона з чотирьома діточками була далеко і аж по його смерти післали до ньої телеґрафічну звістку.

„Він у ваґовї просив дуже, — говорять люде — щоб не забувати про його жінку і дітий“,

„Просив, плакав, в болях прощав ся“,..

„Тай не вийшов“...

„Умер. Полишив пусту без господаря фарму, дїтий і жінку безрадну“...

А вона, як тільки дістала папірчик в руки, вхопила діточок своїх, найменше з них на руках і летить а не йде, найперше туди где він еще вчера так тїшив ся надходячою весною, в котрої обіймах уявляв собі жінку і дітий, гуляючих по лісному просторі, або сидячих десь під кущем против сонця і таких невинних, малих, що гідні всякого стараня, тому він працював, щоб вони виростали для його слави... щоб ними тїшитись.

Наймельшій два рочки доходить. Вона така чорнобрива за два роки виросла і вже говорить; така розумна, усьміхнена, мов виростаючий рай..., мов артистичний твір.

Вона втирае своею ручкою мамині сльози і питаеть ся:

„Цо ти пацис мамо? Я скаву татови со ти пакала! Ціхо, бо я буду пакати... Вона затикала мамі очи, тиснула своею долонею еї обличя і так хотїла затамувати мамині сльози, — та коли нічого не помагало, почала й собі плакати. Вони всї плакали, а їхні голосїня стелили ся наче повій по деревах і галузях заглядаючи в кождий пучок новонароджених листочків.

Коли сліз не стало, йшли мовчки аж до сусїда а там посїдали на віз, поїхали. Сусїд розборкував їхнїй фрасунок і думав:

„Щож?... Най вас Бог обрадуе“...

Вони обое, фірман і вона, завмерли в своїх чорних думках, а діти кулились до матері.

Віз гомонів своїм тарахтїнем по пеньках і вибоях, а то всьо десь западало в придорожній калюжі разом із тупотом і форкотом коний.

Коло будинку з комином вони ставали а вона йшла просто до пажирливої смерти з думкою, що застане його при роботї, та замість того побачила лише засохлу, доси ще не спрятану кров. І вона припадала до ньої і цїлувала, пригортала разом із пилинем до своїх грудий, але то нїчого не помогло...

Дїти були такі безрадні і болїзні, що серце рвалось дивити на них. Молодші викрикували: „Мамо, мамо... — а старші лише плакали“...

— — — — — — — — —

В згаданій кольонії в кождому склепові і на кождім видним місци була прибита картка з просьбою до людий, щоб складали на бідну вдову і сиріт.

„Та думаете, що сим хто інтересовав ся“?

Ні, ні! Наші на просьбу стискали раменами і додавали: „Най її Бог обрадуе“ і лише десь хтось жертвував.

А оден анґлік, чи канадиець черз цілий час збирав, — і всї вони разом з частиною наших зібрали, що вона могла себе і дітий захистити від погибели, журб і страждань.

Товариш небіщика у В. зайшов до о. Д. „плебана“ василїянськоі церкви і просив:

„Отче виголосіть з казальниці, щоб скинули на бідну вдову. А людий Господи! аж кишить — говорив він сам в гурті коло церкви. Аби лише по центови, тай сума... Та знаете, що він менї відповів? Сказав мені, що люди будуть говорити, що обдираю їхнї кишенї“.

А голоси дали ся чути з гурту:

„А собі не обдирае? Ади“!

„Бо хоче щоби йому було більше“!

„Ге! бо він забогато жебрае, тай боїть ся, щоби йому другої недїлї не меньше впало“.

„Ато раз! собі можна, а на вдову нї. Гай, гай, — Боже! чи ти не видиш“?

„Другим разом було таке саме, та він післав з тацою, але як перше його наповнила ся тай як люди почали виходити — та щось лиш кілька долярів зібрали“.

„Такі вони, такі! боять ся, щоби „небо“ не втїкло їм з перед очий — зажартував оден, а сьміх так бухнув цілою низкою з богато грудий“.

Навкруги церкви з набожним виразом ходив „брацїшок“ поміж клячучих людий з тацою, котра була похожа більше на зґрабненький, округлий, на чотири пальці високий кошичок.

Ми дивили ся в тую сторону немов ожидаючи його, але він до нас не доходив, бо кошичок був повний.

Впрочім некористне підозріне людий, котрі хто зна, щоб могли видумати. Не дай Боже! — і вступив на сходи“.

А проміні сонця перебирали срібними монетами, котрі були: „Яко жрець на хвалу Божу“.........

Справоздане касове

„Рус. Нар. Союза“ за місяць Марець 1907 р.

Число Відділу	Назва Братств	Розмет	
1	Shamokin, Pa., Бр. сьв. Андрея	271	36
2	Mt. Carmel, Pa., Бр. сьв. Дим.	40	00
3	Olyphant, Pa., Бр. сьв. Ів. Хр.	214	49
4	Jersey City, N. J., Бр. сьв. О. Ник.	100	02
5	Mt. Carmel, Pa., Бр. сьв. П. і П	70	43
6	Brownsville, Pa., Бр. сьв. П. і П.	136	39
7	McAdoo, Pa., Бр. Пр. Богород.	152	19
8	Elmira, N. Y., Бр. сьв. Михаїла	36	93
9	St. Clair, Pa., Бр. Пр. Богород.	53	25
10	Ansonia, Conn., Бр. П. і П.	89	13
11	Waterbury, Conn., Бр. сьв. І. Хр.	28	19
12	Yonkers, N. Y., Бр. сьв. Ів. Хр.	66	38
13	Troy, N. Y., Бр. сьв. О. Ник.	38	39
14	St. Louis, Mo., Бр. сьв. Мих.	87	03
15	Buffalo, N. Y., Бр. сьв. Ів. Хр.	47	00
16	Lansford, Pa., Бр. Пр. Богород.	207	64
17	West Pawlet, Vt., Бр. Пр. Бог.	13	00
18	Seymour, Conn., Бр. сьв. Ів. Хр.	47	10
19	Priceburg, Pa., Бр. сьв. Василия	79	91
20	Jessup, Pa., Бр. сьв. П. і П.	68	00
21	Mayfield, Pa., Бр. сьв. Кир. і М.	19	25
22	Manown, Pa., Бр. сьв. О. Ник. за Февр. і Мар.	19	00
23	Homestead, Pa., Бр. сьв. Мих.	67	00
24	Shamokin, Pa., Бр. сьв. Йосифа	22	07
25	Trauger, Pa., Бр. сьв. Ів. Хрес.	58	04
26	Belle Vernon, Pa., Бр. Пр. Бог.	37	33
27	Glen Lyon, Pa., Бр. сьв. П. і П.	47	59
28	Mahanoy Plane, Pa., Бр. сьв. Ілії	95	51
29	Rhone, Pa., Бр. сьв. Спаса	31	07
30	Breslau, Pa., Бр. сьв. Андрея	91	82
31	Eleanor, Pa., Бр. сьв. Арх. Мих.	38	50
32	Trauger, Pa., Бр. сьв. П. і П.	130	92
33	Northampton, Pa., Бр. Пр. Бог.	289	81
34	Old Forge, Pa., М. Р. Н. С.	11	00
35	Whitney, Pa., Бр. Трех Сьвят.	50	00
36	Scottdale, Pa., Бр. сьв. І. Хр.	52	74
37	Chisholm, Minn., Бр. сьв. Ник.	43	55
38	Auburn, N. Y., Бр. сьв. Ник.	69	25
39	Syracuse, N. Y., Бр. сьв. Ник.	49	24
40	Scranton, Pa., Бр. сьв. Ілії.	142	70
41	Westmoreland City, Pa., Бр. сьв. Мих.	41	14
42	Passaic, N. J., Бр. сьв. О. Ник.	82	47
43	Simpson, Pa., Бр. сьв. Василия	29	75
44	Mt. Carmel, Pa., Сестр. Пр. Бог.	7	00
45	Philadelphia, Pa., Тов. „Любов“	35	56
46	Plymouth, Pa., Бр. сьв. П. і П.	163	51
47	Ambridge, Pa., Бр. сьв. П. і П.	52	75
48	McKeesport, Pa., Бр. сьв. І. Хр.	152	66
49	Powhatan, W. Va., Бр. Пр. Бог.	15	25
50	Desloge, Mo., Бр. сьв. І. Хр.	22	82
51	Yatesboro, Pa., Бр. сьв. Мих.	20	31
52	Holyoke, Mass., Бр. сьв. Ів. Хр.	48	12
53	Pittsburg, Pa., Бр. сьв. О. Ник.	279	13
54	Terryville, Conn., Бр. сьв. Мих.	15	96
55	Carnegie, Pa., Бр. сьв. П. і П.	108	35
56	Allegheny, Pa., Бр. Пр. Богор.	66	40
57	Cohoes, N. Y., Бр. сьв. П. і П.	24	15
58	Ramey, Pa., Бр. сьв. Волод.	36	08
59	Everson, Pa., Бр. сьв. Ів. Хр.	18	75
60	Baltimore, Md., Бр. сьв. Анни	8	77
61	Dunlo, Pa., Бр. сьв. П. і П.	69	50
62	Monessen, Pa., Бр. сьв. Ів. Хр.	74	34
63	Ford City, Pa., Бр. сьв. О. Ник.	69	70
64	Gradatim, Pa., Бр. сьв. П. і П.	9	00
65	Elizabeth, N. J., Бр. сьв. Волод.	33	40
66	New York, N. Y., Бр. сьв. Анд.	37	20
67	Butler, Pa., Бр. сьв. Арх. Мих.	163	07
68	Ansonia, Conn., М. Р. Н. С.	28	06
69	New York, N. Y., Тов. „Зоря“	29	14
70	Jersey City, N. J., Клюб Пост.	68	27
71	Franklin Furnace, N. J. Бр. сьв. Ів. Хр.	19	15
72	Alden Sta., Pa., Бр. сьв. Вол.	54	25
73	Providence, R. I., Бр. Кн. Дан.	11	23
74	Granville, N. Y., Бр. сьв. Юрія	26	00
75	Mt. Carmel, Pa., Бр. сьв. Вол.	26	25
76	Newark, N. J., Бр. сьв. Ів Хр.	32	43
77	Yorkville, O., Бр. сьв. Стефана	26	78
78	Minersville, Pa., Бр. сьв. Ник.	216	41
79	Meyersdale, Pa., Бр. сьв. Юрія	9	57
80	Pleasant Valley, Pa., Бр. сьв. Мих.	42	28
81	Baltimore, Md., Бр. сьв. П. і П.	67	62
82	New Alexandria, Pa., Бр. сьв. П. і П.	93	66
83	Carnegie, Pa., Сестр. сьв. Любви	17	88
84	Canonsburg, Pa., Бр. сьв. Мих.	47	75
85	Hazleton, Pa., Бр. сьв. Михаїла	134	74
86	Olyphant, Pa., Бр. Пр. Богор.	53	04
87	Lancaster, N. Y., Бр. сьв. Вас.	15	35
88	Cross Fork, Pa., Бр. Пр. Бог.	16	83
89	Simpson, Pa., Бр. сьв. Вас.	18	00
90	Centralia, Pa., Бр. сьв. Ів. Хр.	11	39
91	McKees Rocks, Pa., Бр. сьв. Дим. за Февр. і Март	165	21
92	Taylor, Pa., Бр. сьв. О. Ник.	87	27
93	Newburgh, O. Бр. сьв. Йосифа	23	28
94	New Britain, Conn., Бр. сьв. Волод.	57	33
95	Beaver Meadows, Pa., Бр. сьв. Мих.	40	00
96	Pittsburg, Pa., Бр. сьв. Ів. Хр.	112	41
97	Marion Heights, Pa., Бр. сьв. Ник.	10	30
98	Shenandoah, Pa., М. Р. Н. С.	25	79
99	Wilkes Barre, Pa., Бр. сьв. О. Ник.	52	99
100	McKeesport, Pa., Бр. сьв. Ольги	9	71
101	Canonsburg, Pa., Бр. Пр. Бог.	7	41
102	Cleveland, O., Бр. сьв. П. і П.	83	64
103	Expotr, Pa. Бр. сьв. О. Ник.	47	23
104	Perth Amboy, N. J., сьв. О. Ник.	106	70
105	Wilmington, Del., Бр. сьв. Мих.	13	14
106	Chicago, Ill., Товар. Русинів	16	75
107	Sayre, Pa., Бр. Пр. Богородиці	52	57
108	New York, N. Y., Бр. сьв. Вол.	58	34
109	Ellsworth, Pa., Бр. сьв. Мих.	28	50

Відділ	Назва Братств	Розмет	
110	Leetsdale, Pa., Бр. сьв. П і П.	20	25
111	Allegheny, Pa., Бр. сьв. Ів. Хр.	32	65
112	Newark, N. J., Тов. Любов	—	—
113	New Florence, Pa., Вр. сьв. Вас.	29	00
114	Dunmore, Pa., Бр. сьв. П. і П.	35	00
115	New Philadelphia, Pa., Бр. сьв. Мих.	31	00
116	Chisholm, Minn., Бр. сьв. Мих.	17	10
117	New York, N. Y., Тов. „Січ“	14	14
118	Pittsburg, Pa., Сестр. Пр. Богор.	9	28
119	Latrobe, Pa., Вр. сьв. Михаїла	36	50
120	Spangler, Pa., Вр. Пр. Богор.	56	40
121	Trenton, N. J., Вр. сьв. Ів. Хр.	152	10
122	Trenton, N. J., Бр. Пр. Богор.	16	05
123	Scranton, Pa., Бр. Пр. Богор.	132	49
124	Ormrod, Pa., Вр. сьв. О. Ник.	34	16
125	Laquin, Pa., Бр. Арх. Михаїла	8	70
126	Beaver Dale, Pa., Бр. сьв. Мих.	31	00
127	Buffalo, N. Y., Бр. сь. О. Ник.	18	26
128	Lorain, O., Бр. сьв. Андрея	17	50
129	Sykesville, Pa., Бр. сьв. О. Ник.	44	53
130	Pittsburg, Pa., сьв. Фльора і Лав.	31	08
131	Buffalo, N. Y., Тов. „Заок. Укр“	24	07
132	McKeesport, Pa. Тов. „Зап. Січ“	27	32
133	Newark, N. J., Бр. сьв. О. Ник.	19	07
134	Ernest, Pa., Бр. сьв. О. Ник.	42	81
135	Smoke Run, Pa., Бр. сьв. Георгія	56	29
136	Carnegie, Pa., Товариство „Січ“	51	86
137	West Seneca, N. Y., Бр. сьв. Георгія	11	00
138	Philadelphia, Pa., Тов. Ів. Наум.	17	41
139	Oil City, Pa., Бр. Пр. Богор.	35	00
140	Youngstown, O., Бр. сьв. Мих.	31	89
141	Little Falls, N. Y. Бр. сьв. Ник.	26	44
142	Vandergrift, Pa., Бр. сьв. Ів. Хр.	4	00
143	Windber, Pa., Бр. сьв. Димитрія	30	04
144	New York, N.Y., Тов. Тисьмениця	—	—
145	Alltoona, Pa, Бр. Пр. Богор.	55	12
146	McKees Rocks, Pa., Вр. сьв. П. і П.	32	95
147	Allentown, Pa., Бр. сьв. Мих.	32	75
148	California, Pa. Бр. сьв. О. Николая	20	28
149	West Seneca, N. Y. Бр. Пр. Богор.	26	82
150	Irwona, Pa. Бр. сьв. О. Николая	28	45
151	Allentown, Pa. Бр. Пр. Діви	56	70
152	Homestead, Pa. Бр. Пр. Богор.	15	75
153	Berwick, Pa. Бр. сьв. І. Кр.	35	48
154	New Britain, Conn. Бр. сьв. П. і П.	15	41

Прихід за Марець б. р. е 8,477.61

З того розмет за Марець:	7,667.04	
За діти	270.59	
За вступ. грам., відзн. і т. д.	433.37	
Розмет з Февруара	106.61	
Разом		8,477.61

РОЗХІД.

Посмертне по бл. п.	Іосифі Кміціньский, Пітсбурґ, Па.	500.00
	Марії Ваверчак, Перт Амбой, Н. Дж.	1400.00
	Теодозію Сливиньский, Мт. Кармель, Па.	1000.00
	Івані Качкош, Мт. Кармель, Па.	500.00
	Афтані Панько, Прайсбурґ, Па.	500.00
	Юлії Касарда, Чісголм, Мін.	400.00
	Юлії Терлецка Монесен, Па.	400.00
	Михалї Бараняк, Тімпсон, Па.	300.00
	Анні Гоньчарик, Пітсбурґ, Па. дитина	50.00
	Френку Бонашевич, Скотдейл, Па. „	63.00
Сир. часть по.	Осифі Дудяк, Шамокин, Па.	600.00
„ „ „	Демку Кук, Деслодж, Міс.	300.00
Запомога для	Михала Адзими, Мт. Кармель, Па.	100.00
„ „	Павла Дідик, Олдфордж, Па.	100.00
„ „	Антона Щерба, Олифант, Па.	200.00
За орґан Р. Н. Союза		799.20
За друки для Р. Н. С. і платничі книжочки		290.77
Платня Головн. Уряду		155.00
Адміністрація Р. Н. Союза		48.71
Разом розхід за Февруар есть		7,706.68

Зіставлене:

Прихід за Марець есть	8,477.61
Готівка з кінцем Февруара була	30,741.86
Весь прихід есть	39,219.47
Розхід за Марець есть	7.706.68
Готівка з кінцем Марця за Апріль есть	31,512.79
З того Сирітский Фонд виносить	19,964.28
Фонд резервовий	4,367.98
Фонд народний	565.18
Фонд бідних	565.18
Фонд розпорядимий	6,050 17
Разом	31,512.79

К. Кирчів, гол. предсід.

А. Шаршонь, гол. касієр. *С. Ядловский, гол. секр.*

Вражіня з подорожи.

Вернувши з праці домів, сів я в улюбленому собі місци тай почав думати про се, тай про те.

Як довго я так віддавав ся своїм звичайним „комбінаціям“, не пора тут розводитись над тим, досить, що двері від комнати, в котрій я находив ся, з лоскотом відчинились і через них мов „бомба“ влетів оден з так зв. Рутенців запеків, а умостивши свою особу біля мене на своїх крокоробах, якийсь час стояв мовчки, опісля обізвавсь меньше більше в сі слова:

— Слухайно якийсь ти сину — чи ти так направду патріот? — Або лишень ти такого вдаєш?...

— Зробивем великі очи думаючи, що знова скоїлась яка нова галабурда.

— Бо що? поспитав я вкінци.

— Відповідай перше, а потім будеш питати, відрубав певний себе запека.

— Що?

— Чи ти патріот, або ні?

— Розумієть ся! бодай я сам так думаю, але чи такої самої гадки і другі люди про мене, се цілком знова інша річ— відповідаю, нерозуміючи, о що тут властиво ходить.

— Ага! зауважав Рутенець запека, в такім разі що тут стоїть надруковане?

— І при сих словах підсунув менї запека „Свободу“ під ніс.

— Читай, що там стоїть?

— Відозва про заснованє „Всеславяньского Еміґраційного Дому“, тай тільки відповідаю.

— Ага — ну і щож ти на се? Поспитав запека.

— Красна річ, нема що й балакати, замітив я.

— Та-а-к? Отож, чиби ти ексцеленцію не потрудив ся на той нібито славяньский з'їзд? —спитав мене запека-Рутенець з якоюсь злосливою усьмішкою.

— Місто відповіди я повивертав всі мої кишенї до гори корінем, щоб тим показати запецї, що у мене в кишени дідьком повіяло....

— Ага — у тебе полотно в кишени, зауважав Рутенець. — Але з сього не виходить ще, щоби ми Голійоцкі патріоти мали бути гірші від других, пять долярів у нас ще найдеть ся на оплаченє тобі дороги, ідеш — ні?

— Га-ну! Як їхати, то їхати — відповідаю, але колиж то вибирати ся?

— Се вже твоє діло, відповів запека, відсапнувши при тім з вдоволенєм, як чоловік, котрий сповнив припоручене йому діло.

— Тільки вважай в дорозі, щоб тя знова не занесло деінде, місто до Ню-Йорку, бо ти так умієш, або щобись знова де карку не накрутив, як то було з поворотом твоїм з Конвенції „Союза“, щоб потім знова братство не мусіло мати на тобі втрати розумієш?... приказував запека, і при сих словах тріснувши дверми відійшов, а я лишив ся знова сам, з моїми „комбінаціями“.

— Якийсь час просидів я ще „сам, не сам“, а вкінци уважав я за відповідне дати нура у ліжко, в котрім переспав до рана без снів, а о пятій годині вранці був я вже на ногах.

— А ти знова де так? й то скоросьвіт? питає мене жінка, встромивши свій ніс через двері, бачучи що я „ол реди“ до подорожи.

— До Ню-Йорку дитинко, до Ню-Йорку відповідаю з натиском, щоб усїй тій справі надати якоїсь особлившої поваги.

— До Ню-Йорк? а то знова по що? питає моя „половиця“, розплющивши широко очи.

— Маю інтерес ангелику, маю інтерес, відповідаю поспішно, зауваживши, що мій „goodness“ почервонів раптовно по вушка...

— Дуже я цікава, що се знова за інтерес, питає лагіднійшим вже голосом мій „ґуднес“.

— О се патріотичне діло, кажу як можу найлагіднійше бачучи, що тут конечно заносить ся на бурю...

— Т-а-а-к? То ти думаєш, що я буду завсїгди сама самісенька сидїти в дома, а ти будеш тільки уганяти ся за якимись там патріотизмами? Недочеканє твоє! відрубав мій „ґуднес“.... Ет — не тримаю тя, але памятай, щобись більше не показував ся менї на очи, памятай! загрозила вкінци. Алеж серденько, перевадую „ґуднесови“, се річ невинна, я вируч[у]сь, поверну... впрочім кажу до неї — й мої патріотичні подвиги не без успіхів...

— Ну? питає „ґуднес“.

— Ану подумай, відповідаю я. Ославлений банкир, Ардаліон Хромовский з Ню-Йорк, для широкого адвертайзмованя свого бизнесу таку величезну суму платив на оголошеня по американьско--руских ґазетах, що бідачиско аж збанкрутував... а навіть як зачуваю дав ногам знати, неначеб під землю пропав... коли я можу се робити цілком дешевим коштом.

— Ну? ну? питає знова мій „ґуднес“.

— Ба! відповідаю, хиба не памятаєш, що перед недавними часами ще „татунцьо“ Обушкевич до спілки зі своїми „наборщиками“ не тільки, що полатали менї дешевим коштом „штани“, але в додачу помістили ще і мою „удатну„ фотоґрафію, а се преці нь щось значить...

— А не дочекавби ти з такими твоїми адвертайзмами! відрубав мій „ґуднес“, і затріснувши менї двері перед носом замітив з поза них уже, що поміж нами справа скінчена.

— Га, годі подумав я собі, не можна служити двом Богам....

— За рідний, любий край,
Житє своє віддай —
Майно твоє родинне.
За свою Вкраїну“, і т. д. комбінувалось менї, коли всїдав на трамвай, і о годинї шестій бувєм вже в Springfield, а о семій і 45 минут від'їзджав я вже „треном в сторону Ню-Йорка.

— Повільно майже без гуркоту пересувавсь з початку мій трен мов вуж по крутих шинах, поміж вузенькі вулиці місточка Springfield, сопучи при тім мов змій, але вибрившн у чисте поле, почав кресати з такою скорістю своїми круглими ногами вперед, що не тільки придорожнї стовпи, й дерева, але й річки, фармерскі оселї, дооколичні ліски, все те лише з шумом кидалось перед моїми вічми в зад і гинуло в далечинї.

— Не спостеріг я ся, коли минулисьмо Hartford, Meriden і опинилисьмо ся аж в New Haven. Опісля вже без впину майже перелетїлисьмо Woodmont, Naugatuck Junc., і о десятій 3 м. булисьмо вже в Bridgeport; відтак вже сталевий лошак лишень переїзджав South Port, дальше Greens Farms і парив вперед мов шалений.

— А то го жене, песього сина! готов ще носом о „тайзи“ заорати, а тоді капут!... Подумав я собі жалкуючи за зникаючим, чудовим краєвидом. О дванайцятій годинї в полудне був я вже в Ню-Йорку.

— От то була голова раз — в того, хто перший вигадав тоті „інджаї“ комбінував я собі приглядаючись сталевому лошакови, котрий спинив ся вже на Ню Йорскому двірцї, сопів собі та стогнав неначеб його хто небудь яким поліпом по боках обкладав.

— Тільки миль. Зі самого Ню-Гейвен до Ню-Йорку 33 миль, а де Гартфорд, а де Спрінґфілд, а де мій Голійок? і то з моїм „ґуднесом!....

— Good-bye! my sweet heart! вже ти мя дитинко не побачиш так скоро, ой ні.... думалось менї і з такими то гадками перейшов я через „перон“, а за кілька хвилин стояв вже я на сходах фронтових дверий так звн.: „Harlem Line“ двірця.

— Станув я і аж роззявив рот з величезного подиву.

— Як оком можна було досягнути не побачивєсь тут нїчо, як лишень височенні каменицї — а досягнути вершка — то хиба клади ся на спину таки на вулици, бо стоячи не доглянеш вершка. хочбись карк викрутив. А поміж тими кольосами море людских голов, коний, повозок, „керичів“, трамваїв, свист, колотня, регіт. Чиста „Содома й Гомора“.

— Тут, як можна було догадатись з порядного, вірлиного носа якийсь Мойше гатить зігнувшись в двійку якимсь попихалом свою шкапу, а верещить мов на загибель; там знова якийсь „джентелмен“ до спілки з полісменом гонять за „цилїндром“, який здер йому вітрище і несе кат зна куди, а там знова на перехрестю вулиць молода Miss бореся з вітром, котрий безцеремонно дере легеньку суконку десь аж повизше колїн, словом: вереск, зойк, стук, пекло тай тільки.

Втер я піт з чола. Господи, таж тут можна збожеволїти, подумав я собі і почавєм приглядати ся однїй з камениць, яка однїсенька вистрелила в ґору мов який подїравлений стовп.

— Десять, пятнайцять поверхів начислив, двайцять, двайцять два. Ісусе, тож то величінь.

— Щасливі хиба ті люди, що там жиють, по смерти пів дороги меньше до неба, думалось менї. Ей! насуноло ся знова менї на гадку, якби то так неньцї-земли захотїлось потрясти своєю шкурою, як то собака робить вилїзши з води, сипалиби ся ті камінні оздоби від желїзних стовпів, а з ними і всї жителї до гори ногами, або як би там прийшло ся. Комбіновав я собі, аж тут нараз, таки понад моєю головою — ру-ру-ру-ру! якийсь страшний гук. Маєш тобі. Господи, в руки Твої віддаю, і т. д. прошептав я, в лиху годину мабуть висказав ся — вже валить ся котрась з тих кольосів....

— „Вач юр селф“! верещить менї до самого вуха якийсь полїсмен відсуваючи мене на бік перед „карою“, котра пересунулась менї майже під самим носом... Тут Ню-Йорк, каже до мене полїсмен. Ру-ру-ру, знова понад моєю головою зловіщий лоскот.

— Але пильнуй ся, кричить знова до мене полїсмен, видиш? каже вказуючи на другу „кару“, була би тя росторощила...

— Ту-ру-ру-ру! тріщить знова страшенний гук наді мною, Господи! спаси, вже мабуть по менї, шепчу розглядаючись вистрашенпми вічима доокола себе.

— Але пильнуй ся, де ти йдеш? верещить знова полїсмен.

— На Hudson St.! відповідаю, ради Бога веди на Hudson St., бо прийдесь менї тут хиба трупом лягчи в тім вашім проклятім Ню-Йорку.

— Місто відповіди полїсмен взяв мене за руку і впровадив до якоїсь буди і показав рукою на долину.

Зійшовем. На долинї стояв якийсь як здавало ся менї послугач, простягнув до мене руку, я всунув йому „кводра“ і веди на Hudson St. — кажу до нього.

„All right“! відповідає поспішно послугач, всуває менї в руку якийсь „тікет“, прилїтає трамвай, пхають мене у нього силоміць, і за хвильку знова їду.

— Маєш тобі! еще чого бракувало? подумав я собі, зауваживши, що везуть мя десь у якесь підземеля.

— Маєш! маєш тобі! Не мала баба біди тай купила собі порося, еще мя попід землю дідько не носив... Бог покарав з Ню-Йорком, чи що?

— Good-bye — сьвіте, good-bye my goodness.

Тепер то вже направду живим звідси не вийду, живого у гріб везуть, маєш, маєш тобі!

— І тут нараз вхопила мя якась страшенна лють. Як то? Я, мавби позволити на се, щоби люди робили зі мною, що лишень їм захочеть ся? Ні! не позволю. І з тими словами, підійшов я до „кондуктора“ і кажу:

— Я казав вести ся на Hudson, а ви де до дідька мене везете?

— „All right“! відповідає тойже і за хвильку віз здержуєсь, а „кондуктор“ показав менї рукою до гори.

— Вибіг. Хвалаж Тобі Господи, що я знова на божому сьвітї, подумав я та пригадав собі одного з наших собратів Словаків, якого перший раз взяли у майну. Надармо товариші пояснили, що йому не грозить ніяка небезпека на днї майни. Янко таки поставив на своїм і не зійшов з „ґечу“ тільки кричав, щоби вивезли його назад. Тож коли побачив знова білий сьвіт, клякнув на колїна і простягнувши кулак до неба проголосив:

— „Мал сї ми, Божічку в руках, але присам Хрісту веце мя не будеш мац“!

Так і я налазившись трохи ще по ріжних закамарках дотер вкінци до тої Hudson вулиці, попиханий і поштовхований мов Гаман. Так з тяжкою бідою допитав ся я до нашої „Свободи“, де вже гостинні єї редактори пригорнули мене, накормили, напоїли, ба! навіть й „елевейтром“ повозили, і на вазі зважили, чим не змарнів, от звичайно свої тай тільки.

— Тепер я вже пов. читачі знова в моїм Голійок, при моїм „ґуднесі“.

— Все „ол райт“. Про якесь там „непоказанє ся на очи“ і слівцем не зганулось.

— Коли росказавем усю мою пригоду, свойому ґуднесови, єї загнїване серденько вмить випогодилось і тепер вже поміж нами спокій.

— І тепер я вдома пороззуваний, пороздяганий з папіроскою в зубах при своїм „бюрку“ прийшов до сього переконаня, що Ню-Йорк Ню-Йорком, а я не хотївбим його не тільки з усїма його криками, свистами, „керічами“ за жадні гроші, але навіть не віддавбим тепер за нього усїх тих штовханьців, котрими начастовали мене нібито „цивілізовані“ Ню-Йоркщане, от що!

З Голійок, Масс.

Михайло Беля.

„SWOBODA"
(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
published every Thursday at
184 Hudson St., New York, N. Y.

Publisher and Editor:
Jno. Ardan.

Terms: Two dollars a year.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906 at the post office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода"
часопись для руского народа в Америці і орган „Р. Н. Союза", виходить що тиждня в Четвер і коштує:

В Америці на 12 місяців...$2.00
До стар. краю на 12 місяців $2.00
В Америці на 6 місяців...$1.00

Оплачувати газету треба все-гда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий, або почтовий money order (мони ордер). Money order, то є карточку, котру дістанете від почтаря або агента на експресовім офисі, пішліть нам, бо без того-ми не годні гроший дістати.

Адрес:
"SWOBODA"
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Хто хоче, щоби єго адрес змінити мусить подати нам, крім нового, також свій старий адрес.

На що потрібні імігранти Америці?

Злучені Держави мають тепер 85 міліонів мешканців а маєток їх представляє вартість $118.000.000.000. До такої величини дійшли Злучені Держави в короткім часі, бо в протягу трохи більше як 100 років, головно завдяки імігрантам, яких за той час прибуло двайцять кілька міліонів!

Двайцятькілька міліонів се не мале число — тож не дивно, що в деяких сторонах сего краю та містах, імігранти не лише чисельно дуже сильні, але й переважають старих Американців. Ню Йорк приміром має ледви пяту часть Американців — решта все чужинці або їх діти.

Головна заслуга імігрантів в тім, що збільшають богатство краю. У всіх занятях найдете імігрантів. В копальнях та каменоломах они переважають, так само служачі і служниці майже виключно чужинці. В бизнесі їх менче, так само в ріжних професіях та фармерстві, хоч і тут пропорція між чужинцями а Американцами залежить від сего яку часть краю беремо під розвагу. Між фармерами, приміром, на Заході переважають чужинці — на Всході і Полудни Американці — хоч і тут між американськими фармерами є тенденція продавати землї чужинцям і „муфовати" до міст.

Загалом можна сказати, що тяжку працю в Злучених Державах виконують чужинці, до якоїб народности они не належали — Американці ж полишили собі мозгову працю та контролю. Є се правдою до сего степени, щоб еслиб так нараз всі імігранти виїхали назад до Европи, весь рух і житє в Злучених Державах (з вимкою полудневих стейтів де імігрантів дуже мало) устали би.

Другою заслугою імігрантів для Злучених Держав є те, що они збільшають число народонаселеня.

До недавного часу в одній лише Франції число людий зростало дуже поволи або стояло на місци. Тепер Франція має товаришку в Злучених Державах, ба навіть Злучені Держави випередили Францію у сім взглядї. Справдішних Американців умирає стілько, що й родить ся і весь зріст населени треба завдячувати лише чужинцям.

Але побіч користий, імігранти можуть принести Злуч. Державам і шкоду. Великий наплив людий ріжної культури не може вплинути додатно на загальне житє нації, а ріжниці поглядів релігійних чи других могуть бути причиною немалих непорозумінь в будучности. Тому то і зрозуміле, чому Американці стражають ся великого напливу чужинців і бажалиб собі як найскоршої їх асиміляції.

Державна Дума а народ.

Невжеж це все, що читаємо по часописах про російське житє дійсна правда. Та ба, хиба думаєте, що уряд російский радо дозваля пускати ріжні вісти через кордон. Сеж тільки частина, яка продерлась наче промінь через гущавину ліса. Але і се, що ми знаємо про Росию, хочби за послідні тижні, вистарчить щоби закликати враз з нашим молоденьким поетом Олесьом:

Ах, миналиб бенкети кровави...
Брязкіт зброї скоріш-би утих
Досить бою, і крови, і слави,
І дочасних могил дорогих.

Дужі! волю прекрасну віддайте.. Ситі! землю Господню верніть... Хижі! чудими, добрими станьте І століттєв гріхи іскупіть....

Ах! Се тільки бажанє, вражливої душі людини, розуміння його не знайти ні в дужих, ні в ситих, ні в хижих. Як жеж промовити до них, єсь вовків — тигрів, що тільки натворили лихого. Хибаж можна вицерти (про добру волю не можна їх підозрівати) вовкові костомахи зота, не розторощивши вперед голови його добрим пястуком. Така сама справа і з російськими дужими, ситими і хижими.

... щож, що посли народні радіб як найкраще загоїти болі і кривди свого народа, коли уряд російський враз з купкою запроданців посіпаків царських в Державній Думі сторожать, щоби що не вийшло против їх волі. І як тільки вирветь ся який сьміливійший голос протесту чи домагання, зараз його напятнують революційністю, некомпетенцією тай тільки. Правда, всякі справи пекучих потреб народних Дума порозділювала по комісіях для обговореня, та ми знаємо наперед, що проекти законів не можуть бути відмінними. від волі царя і його компанії. Просто гірко сьміяти хочеть ся, дивлячись на не все, „конституційне і парляментарне„. Се невідрадне положене народних (не відрадне істинно русских) представників розуміють в першій мірі і самі депутати, починає його розуміти і народ сам. Доказом першего є конгрес в Льондоні російських революційних партій всіх народів великої Росиї. Побачили, що „конституційною" Думою не відновлять Росиї, і вийшли на чужину нарадитись, що їм дальше почати. Від ухвал сего конгресу залежатиме доля і самої Думи і тактика борби поза Думою. Дальше що і народ вже оріентуєть ся і не двозначно про се говорить, свідчить про се голос подільських виборців, надісланий на адрусу українського клюбу в Державній Думі, а надрукований в кореспонденції з Думи в київській „Раді". Ось як думають виборщики про весільську роботу в Державній Думі: „Подоляне сподіються скоро побачитись з своїми обранцями. Вы повернете до нас, кажуть вони не по своїй волі, а по волі Столипіна. Вас розженуть за те, що ви не підете поруч з Столипіном і Ко. Вас розженуть через те, що Вас нікому підтримать. За плечима у Думи нема й духу живого. На нашу думку, Дума зробила велику помилку, що не склавши законів про волю, взялась за справи, котрі найгірше суперечать благоденствію правительства та панів — дідичів. Правительство і пани — се одно тіло. За земельну і робітницьку справу правительство в спілці з панами дідичами і фабрикантами боротиметь ся з вами до останньої сили!

Сила Думи — се ми! Наша сила в волі зборів, в волі слова, волі друку, волі товариств та инше.

Про се балакалося у нас на виборах. Про се чимало говорилось по всій Росиї. Через се заповіт „землі і волі" було змінено на заповіт „волі і землі".

А ми не можемо зібратись, не можемо порадитись, бо нас по такій то статі розженуть нагаями, а то ще й розстріляють; не можем ні про що отверто писати і говорити, бо на се також є статя; не можемо злучатись у спілки, товариства, щоб зєднаною силою виступати, там де се потрібно, бо на се є ще більше статей (параґрафів).

Не маючи жадної волі, ми не то що не можемо обстати за Вас, за нашу Думу, ми не можемо зібратись, ми не можемо одни другому відкривати очей, не можемо розпізнати один другого, без чого не можлива жадна громадська спільна робота.

Брак сили у Думи згубить Думу і нас з нею! Невже Дума при сучасних обставинах має надію скласти користні для народу земельні і робітницькі закони?

Ми тут з далека не хочемо вірити, щоб Дума так помилялася. При сучасних обставинах тільки всім народом підперта Дума може скласти користні закони і завести новий лад.

А що нема надії, щоб сучасні обставини самі собою зникли, то Дума повинна прикласти всі сили, весь свій хист до складання і неодмінного видання законів про всі волі. Законами тими вона із нас виробить силу, котру не переможе жадна бюрократія, хочби при ній були мильйони штиків і шибениць! Закони ті злучать в одно Думу з народом і дадуть їй ту силу, якої зараз у неї нема для змагання з бюрократією за те, що найпотрібніше бідноті!

Враз з законами про волю повинні бути видані і закони про освіту — без неї ні воля, ні земля не поможуть народові! „Дурного і у церкві бють"!

Просимо оголосити сей Міст в українській та трудовій групах.

І хай висоповажені групи яко могла швидче виступлять в Думі з „предложенієм", як найскорійше скласти закони про волю та освіту!"

В них наша сила!

З ними переможемо найдужчих ворогів!

Так думають наші українські селяне-виборщики, і такі доказ гання кладуть до своїх заступників в Державній Думі. Виборщ... нам перше волю зорганізоватись вчитись, нарадуватись, а тоді певно Столипін не буде легковажити ваших і наших, слушних домагань.

Не можна сказати, щоби справді за Думою не стояв народ! Тільки в нього відобрано всякі можливі, легальні средства підпирати своїх послів в їх борбі. Ніяких зборів, з вимком хиба для „істинно русских", ніяких критик, ніяких зносин з своїми послами, словом народних заступників розділено хіньським муром від народа. Тому й зрозуміла річ, чому тепер на першому місці „воля", а дальше вже „земля", хоч оба сі домагання нерозлучні побіч себе. Ввиду того положене Державної Думи справді незавидне і оно буде таким так довго, як довго против себе стоятимуть такі ворожі сили як царський чиновник з шибеницею і карабіном в руках по одній стороні, і щирий демократ з бажанем вибороти своїй нещасній країні „волю і землю" по другій стороні. Ми не думаємо, щоби між ними була яка посередна дорога, хоч силкують ся створити таку, і або оден, або другий. Дивна річ, що всі російські урядові тільки покликують ся на західно-европейський парляментаризм, а в дійсности з таким цинізмом ведуть азіятську політику.

Таж навіть вже там на всході, приміром в Персиї ідея справді конституційного житя здобула собі право горожанства, волі парляменту клонить голову і до недавна ще самодержавний шах персий, значить ся ідеї західної Европи перескочили широку Росию і сягнули в житє монгольского народа, а в „білого" царя тільки мук і жертв паде на тих, тільки, щоби вибороти се, що вже і монгольскі народи, не говорячи вже про Европу та Америку, без тільки жертв осягнули.

А може в сім криєть ся який новий гісторичний плян судьби дозершити в Росиї щось такого, щоб за такі жертви революції відплатитись народам російским достойною їх мук нагородою в формі нового, справедливійшого, соціяльного житя. Коли так, то „горі імієм серця", ex oriente lux (зі всходу сонця, розумієть ся для Европи). А поки що течуть ріки сліз і крови. Та без жертв не має побіди світла над темнотою, правди над ложею, справедливости над кривдою.

Хто закладає нову орґанізацію?

На американській Руси закладає ся нова запомогова орґанізація. Орґанізація добра річ, ходить лише о те, чи потрібна она і хто та на що єї закладає.

На перше питане треба відповісти, що нова орґанізація непотрібна, як видно з невеликого числа членів, які належать до тих кількох руских орґанізацій, котрі тепер істнують.

Кожда орґанізація тим сильнійша чим більше має членів — значить чим більше орґанізацій, тим менче в кождій з них буде членів, і кожда тим самим буде слабшою.

Нову орґанізацію закладають Гладик і о. Ольшевский з Мт. Кармел, Па. — фірма не аби яка. Про Гладика менче більше знають наші читачі, що се за людина, щож до о. Ольшевского, то годить ся згадати, що се, як. нам говорено, пруский Поляк, котрий був Змартвихстанцем, униятским місіонарем в Болгарії, опісля Василіянином, нереймов на православіе, опісля знов на унію — а тепер панує в Мт. Кармел і закладає в спілці з Гладиком нову орґанізацію. Що ті два люди на спілку закладують орґанізацію доказує лист, писаний до Гладика 6 Марта о. Ольшевским, який припадково ми вчитали. В листі сім о. Ольшевский пише як слідує:

„Почтенный Господинъ Редакторъ!

Симъ посылаю Вамъ „Озодову" Воззваніе до розданья людямъ; прошу ее надруковати 500 русскихъ 500 словацкихъ (въ чисто словацкимъ языку литературномъ) и прислати тутъ.. Що до водозвы — водзвания можете скоротити якъ Вамъ ся видитъ только щобы гадка существо незмѣнило ся.

Я думаю, що орґанизація удается дуже добре и Вамъ будетъ добре. Принимаютъ каждого русина безъ рожниць вѣры чи уніята чи православного. Я Васъ прошу, во Вашой газетѣ противъ православной миссіи не писати, бо оно шкодитъ! нашой Партіи матеріяльно. Розумеете!

Дуже Васъ просятъ тутъ Куратори, щобысьте бодай на одну недѣлю пріѣхали...

Радикали сказятся на тую новую орґанизацію. Я до уряду въ ничѡмъ немѣшаюся.

Съ щирымъ поздоровленіемъ
Свящ. І. О. Ольшевскій".

Письмо се як не може ліпше показує, хто засновує сю орґанізацію. Показує оно також ціль, на що орґанізація закладаєсь, іменно щоби радикали сказились, значить на перекір тим, що зовуть себе радикалами.

Не дивно з Гладика, еслиб він таку ціль собі поставив, але дивно з о. Ольшевского — слуги Божого... а яка буде доля орґанізації заснованої такими людьми і з такими цілями — побачимо пізнійше.

Єще в справі національної орґанізації амер. України.

Коли вже так „актуальна" справа, як справа національної орґанізації амер. Русинів після тих кількох статей в „Свободі" малаб теоретично вичерпатись, то перш усього треба зазначити, що ширшого заінтересовання в сій справі не було майже ніякого, дальше, що і сих кілька заінтересованих в порушенім питанію одиниць не виявило ясного і відповідного сьому питанію розуміня. І так заочну від д. Так ні. Його думки схарактеризовані ним самим так-ні. Так. Він хоче конче, аби справа національної орґанізації була суцільною і єдиною для цілої півн. Америки, не хоче розуміти (яж прецінь наводив причини, чому спільна орґанізація просто неможлива) непрактичности свого ніяк неоправданого погляду (ні), орґанізація після нього (треба додати... тись, що він мав на гадці якийсь тільки всеукраїнський комітет після рецепти д Стечишина) се кузня з якій виковувалиб ся гадка-ключі для цілої амер. України (в нього одинока ціль орґанізації — якась духова), а вкінці він дивуєть ся, як можна підпорядковувати під загальне питання національної орґанізації і еміґрацію.

Обмежусь тілька на ту „духову" орґанізацію і на еміґрацію. Поминаючи вже се, що д. Так-ні зовсім не висказав ся про зміст і форму такої „духової" орґанізації, я запримічу тільки, що національна орґанізація се не орґанізація „Просьвіти", „Видавничої Спілки", се щось більше, чим орґанізація для популяризації ідей Драгоманова чи других, наших і чужих учителів. Вже сама назва — національна орґанізація — вказує, що тут розходить ся о щось більше ріжнородне, скомплікуване, що тут розходить ся о орґанізацію цілости нашого матеріяльного і духового житя. Певна річ, що і така духова орґанізація для чисто культурних цілий не виключена в національної орґанізації, противно, вона має в ній свій непосідний кутик, тільки не можна обмежувати рамців національної орг. виключно на духову ціль такої орґанізації.

Дальше питане про еміґрацію.

Говорячи про орґ. еміґрації я підчеркнув це сю справу і зазначив, що се річ одна з найперших, тим самим не виключаючи инших точок національної орґанізації. Д. Так-ні легковажно відсунув се питане, хай про імігрантів пікпуєсь ся уряд. Чиста іронія. Хиба д. Так-ні не знає про се, як то уряд австрійский через свій еміґраційний дім в Ню Йорку доси пікпував ся про наших краянів. Кілько то наших людий натерпілось через се власне, що в своїй непорадности здались на ласку урядів або приватних employment-офісів. А канадийский уряд чи справді на рівні з прочими народами клав і Русинів. А навіть свої ці. к. Ґеники чи справді по „батьківськи" прислужились нашим еміґрантам. Про це не можна говорити порівно. Уважаючи сю справу за неминучне найпершу, уявляв я собі орґанізацію еміґрації в сей спосіб, що кількох сьвідомих і ідейних наших патріотів засную руське, еміґраційне Товариство, постарєть ся о який розуміють ся невеличкий фонд на обіганє скромних видатків товариства, і через се стане для наших еміґрантів тим, чим а еміґраційні товариства хочби навіть урядові для Німців або Італійців. Вагу такого товариства для національ. орґ. я бачив в тому, що по перше наші еміґранти попалиб в краші умовини зарібкові, дальше тут вже на початку ми навязалиб з ними моральну звязь,

яка чим дальше моглаб виявлятись і в якісь конкретні форми. Одним словом така робота моглаб прислужитись і національній орґанізації. Справа більше пекуча для Злучених Держав, хоч і в Канаді при теперішнім стані річий вона зо всім реальна. Ще одно д. Так-ні. Стояти між двома а не зазначити свойого поереднього, сеж тільки балакане.

Дальше в сій справі забирав голос д. Арсенич, русько-анґлійский учитель в Канаді. Що до національної орґанізації д. Арсенич заявив ся за проектом д. Стечишина, не беручи під розвагу моїх відмінних поглядів в сій справі. Яко учитель д. Арсенич дивить ся на справу зі свого станового становища. Хоч признае духову мізерію руського учительства в Канаді, та се не шкодить йому говорити „війти в нескристалізовані понятя" народу. Булоби зо всім консеквентно, колиб д. Арсенич звернув свої слова виключно до своїх товаришів-учителів і пригадав їм, щоби перше „скристалізовали" свої понятя. Се тим важнійше, що школа, як впрочім всі твердимо, найбільшою підоймою в народньому житю. Треба отже достойно на таку місію приготовитись. А коли ще тов. учителї думають працювати на два фронти, то місія їх справді далеко і широкосягла. Але чи не перецінють своїх сил товариші-учителї, хай вже вони самі над тим застановлять ся. В культурних державах іде що раз то більший поділ праці, все спеціялізуеть ся, і хто хоче днесь стати на вижині свойого фахового завдання, ледви чи зважить ся на таку широку проґраму своеї діяльности. З огляду на особливе положене русько-анґлійської школи в Канаді, руських учителів жде чимала праця. На них спочивае цілий тягар шкільної орґанізації, почавши від букваря а скінчивши на русько анґлійскім семинари і bilingual-ній системі научаня.

Виповняючи як слід свое завдане фахове, учителї як найкраще працюють і для національної орґанізації. Розуміеть ся, що брак інтеліґентних сил клопоче голову інтеліґентних учителів, і вони радіби піти на зустріч всій недостачі культурної роботи. Та най вони не забувають, що як раз їх робота в школї мае достарчати народові інтеліґенції. А мізерія зродить тільки мізерію. Memento.

Читаючи згадані дописі в „Свободі" я мав вражіне, що автори їх незвичайно певні своїх гадок, та в дійсности переконав ся, що поза звичайне балакане не мае у них розуміня обговорюваних ними питань. Покликуватись на одного д. Стечишина, се ще не вистарчае, тим більше, що поклик д. Стечишина до участи в дискусії поза кількома загальниками не е що ніяким „credo" в згаданій квестиї

Після мене під національною орґанізацією я розумію орґанізацію цілого житя нації. А цілість житя, о скілько в дійсности достаточно можна з'ясувати його словами, заключаеть ся в отсих трьох термінах, чи понятях: економічний, просьвітний (культурний) і політичний. Нарід бореть ся за матеріяльні добра для свого житя, в сій борбі спомагае йому культура так моральна як і материяльна, в сучаснім капіталістичнім з'орґанізованім суспільстві (державі) кляса або стан (робітники, фармери а учителї, попи) намагаеть ся здобути собі чим більше впливу так в законодавчій як і в виконавчій (адміністраційній) власти на се, щоби боронити своїх клясових чи станових інтересів.

Виходячи з того заложеня, ми розглядаемо ся, в яких умовах жие наша нація і які потреби насувае жите, ми їх складаемо в проґраму і для здійсненя орґанізуемо народ, взглядно одну тільки клясу його. (В Канаді фармерска кляса і робітницька, в Злучених Державах головно; робітницька). Треба отже ясно бачити потреби людий, треба вміти їх ідейно з'ясувати і в імя них іти в народ чи то за помочію друкованого слова (часописи, брошури, книжки), чи безпосередно устною аґітацією, словом осьвідомлювати його чи там орґанізовати. Розуміючи так суцільність національної орґанізації, я не звалюю цілого еї обему на плечі одної громади, я е завсігди за поділом праці, застерігаючись однак проти ріжних сьвітоглядів в одній і тій самій орґанізації.

От візьмім на примір культурно-просьвітну сторону орґанізації. На першому місци тут народня школа. Дальше просьвітну роботу ведуть просьвітні інституції через свої видавництва, вкінци часописи. І тут зараз побачимо, що інтеліґенція мусить поділитись роботою, хочби на се тільки, щоби тим успішнійше сповняти свою задачу. На початку, коли ітеліґенції мало, робота буде невеличка і певно не така всесторонна, як ми се уявляемо собі в просьвітній точці проґрами. Перше одно, потім вже друге і трете. До чого скорійше знайдуть ся відповідні сили, і що видасть ся пильнійшим на часї, се скорійше і реалізувати меть ся.

Те саме з політичною і економічною точкою проґрами.

І не одним замахом, не одним комітетом, а постепенно і ріжними комітетами. Жите само, коли на дорозі його природного розвитку не мае ніяких запор, а е богато сприяючих обставин, покличе в свій час до житя культурні чинники.

Воно вже по части і так сталось. Русько-анґлійска школа, русько-анґлійскі семинарі, інспектори, товариства, читальнї се все видвигнуло жите і задачою інтеліґенции подбати тільки, щоби тому всьому надати відповідний зміст і певний напрям розвою.

Пишучи се я мав на гадці головно Канаду, тому, що як раз там обставини житя наших еміґрантів більше сприяють всесторонному їх розваткови. Коби тільки не ся зима.

Тетянин.

Голос українських послів в земельній справі.

На засіданю Державної Думи д. 11 с. м. промовляв при дискусиї над земельною справою іменем української трудової громади полтавський посол Сайко. Він говорив так:

„Докори селянам в тому, що понизить ся культура, коли до них перейде земля, не мають ніякої рациї. Вся річ в тому, чи будуть аґрономи; коли їх буде дано, всьо піде добре. Мене післали сюди з того краю, котрий в літописях XII. віку звав ся благодатною Україною, де „все обиліемъ дышетъ и рѣки льются чище серебра". Скажу-ж кілька слів про минувшину сього краю.

„Ще не так давно земля на Україні належала тому, хто її порав. Начальство було виборне. Всї були рівні; добре жилось тоді. Поперед усього я поставлю Україну в період її автономії. Тут я прошу особливу увагу звернути на те, в якому стані була Україна в другій половині 18 го віку, та пригадаю щоденник подорожі патріярха Макара, писаний дияконом Павлом Алепським. Він всюди зазначував високу культуру, великий добробут і здатність до праці Українців того часу, рівнаючи з Московією. Павло Алепський говорить, що дух в Московії такий був важкий, що навіть дихати було тяжко; завсїгди треба було стерегти ся, що всяке вільне слово буде перекручене в другий бік, а тільки переступивши границю України, можна було дихнути вільними грудьми. Сей чужоземець особливо зазначуе, що на Україні майже всї були грамотні, що Українці не тільки кохали ся в сільському господарстві, але й пильно досліджували його, так що воно стояло там досить високо. В Полтавщині не було не тільки господарств для наукових хліборобських дослідів, але й ніяких прикмет новійшої аґрономії; а полтавські хлібороби вже знали ранний пар. Значить, нашим предкам були знані річи, про які аж так недавно довідалась наука; а се сьвідчить про високу культуру людности нашої України в давних часах. Прочитайте дальше записки чужоземця Павла Алепського: „По всїй земли українській ми постерегли одну чудову прикмету, що викликала наше здивуване. Всї Українці з малими винятками, навіть селяни, їх жінки і дочки, вміли читати". Такий порядок був у нас, бо Українці, запорожські козаки, любили Україну і міцно та чесно обороняли свою землю і волю. За кождий сяжень склало голови кілька оборонців славної України.

„Україна не завоївана, панове. Україна прилучилась до московського царства, з ним подружилась як рівня, як вільний з вільним; аж в останний час цариця Катерина приказала „весь народ зрівнати на оден лад, знищити українську автономію з її републіканськими порядками" І от з 1775 року почали роздаватись українські землї царським прибічникам за одну солодку усьмішку. Роздаровувались ті самі землї, що козаки обороняли, кладучи сові голови за кождий сяжень. Всього на Україні роздароване більше 10 міліонів десятин в ґуберніях херсонській, катеринославській і инших. І от, панове, з того часу все зміняе ся на Україні; наука, економічний добробут занепадають. Від тогді, можна сказати, чорні хмари нависли над Україною. І от в жалібних піснях козаки засьпівали: „Гей, цариці Катерино, що ти наробила, степ широкий, край великий панам роздарила. Гей, цариці Катерино, змилуй ся над нами, віддай землю, верни волю"!.. Але голос України остав ся голосом вопіющого в пустини. Тепер ми бачимо, що український 25 міліоновий народ пропадае від малоземелля і неграмотности. Я знаю Полтавщину, відки являю ся послом. Тут доброї землї 4,234.000 десятин розділяе ся таким способом: від 500 до 1.000 десятин е в руках 345 власників, разом у всїх 235.285 десятин; від 1.000 і більше десятин у 226 власників, разом у всїх 562.622 десятин. Поруч з сим ми бачимо, що в сїй ґубернії 107.096 родин не мае ніякої землї, 32.082 родин мае менше ніж по одній десятині, а 60.682 родини по одній до двох десятин.

„Ось як розділені землї в полтавській ґубернії. Там селяни що-до землї остають в такім самім станї, як пролетарий в городі. Коли я жив у Москві і Петербурзї, то бачив величезні, розкішні крамниці з силою всяких припасів, а пролетарий, проходячи коло крамниці, може на них подивитись тільки у вікно. Так само у нас на Україні народ бачить землю і не може взяти її, хоча вона на ділі належить йому.

„Друга причина, що Україна зубожіла, така. З одчоту державної контролї за 1903 рік видно, що правительство зібрало з українського народу 519.5 міліонів рублів, а видало на місцеві потреби тільки 279.5 міліонів, значить, всього 46 проц. А куди поділась решта гроший? Замість того, щоби вжити їх на місцеві потреби, правительство розтрачуе їх на руйноване царства польського, Кавказу і на карні експедициї в прибалтийському краю.

„Парляментські фракциї трудової ґрупи і селянської спілки у своїй проґрамі в § 1 говорять: „Земельне законодавство повинно йти до того, щоб завести такі порядки, при яких уся земля з усім, що е в ній, і з водами, належалаб усьому народови, при чім земля, потрібна для сільського господарства моглаб віддавати ся на користоване тільки тим, хто буде сам її порати. Всї граждани повинні мати рівне право на таке користоване нею".

„На сей параґраф українська фракция зовсім пристае. Щож до § 2-го, де говорить ся, що „для сього повинен бути заложений всенародний земельний фонд, в який повинні увійти всї казенні, удільні (апанажеві), кабінетські, монастирські і церковні землї; що в той же фонд повинні бути силою одібрані поміщицькі і инші приватні землї, наскілько розміри окремих маетків перевисшують установлену для даної місцевости трудову норму", — то тут українська група слова „всенародний земельний фонд" заміняе словами: „Краевий національний фонд, що мае послужити основою социяльного ладу".

„§ 4-ий говорить: „Плата за примусом одібрані і по добрій охоті віддані у всенародний фонд приватні землї повинна бути на кошт держави. Розмір сеї плати і умови про те, як її виплачувати, а також ті случаї, коли земля переходить безплатно, можуть бути зазначені не перше, ніж се питане і вся земельна реформа будуть обмірковані народом на місцях". Українська фракция пристае на сю думку, не міркуючи про те, чи варто чи не варто платити викуп; про се сам народ мусить рішити на місцях.

„Українська фракция уважае найбільшою неправдою на сьвіті приватну власність на землю, її скарби і води. А щоб доказати, що Українці зовсім признають се, скажу от що: в 1905 р. в Полтавщині скликано економічні з'їзди; на сих з'їздах при ґуберньских земських управах всї повномочні, вибрані своїми громадами заявляють, що не повинно бути приватної власности на землю, що вона повинна перейти в національний земельний фонд. У Великоросиї або не знають приватної власности на землю. або вона там доходить до 10 — 12 проц.; а у нас на Україні від 40 — 94 проц. з винятком полудневої України, бесарабської, херсонської, катеринославської і таврийської ґубернії, де приватна власність падае до 13 проц.

„В § 9 тім сказано: Решта землї, на скілько вона може бути взята для господарства, дасть ся для користуваня всїм, хто хоче обробляти її своїми руками, при чім що до порядку тутешним людям даеть ся першенство так само, як і хліборобам перед нехліборобами. В кождім разї кождий трудящий мае право на землю для садиби в тій місцевости, де він живе, і право на наділ там, де е лишка землї". Але у нас на Україні опріч місцевого пролетарияту е до 5 міліонів зайшлого сільсько господарського пролетарияту, котрий своїм потом поливае поміщицькі лани. Нема гадки, що сей пролетарият, коли схоче, повинен дістати землю. Далї цукроварні. Вагу їх признають усї, і вони повинні перейти до рук народу і управлятись місцевими орґанами самоуправи.

„Дивлячись на справу такими очима, парляментська українська фракция заявляе: вона буде домагатись нечайного скасованя земельних законів, виданих в порядку 87. статі до скликаня Думи; вона буде стояти за те, щоби селянський банк спинив свою роботу, за негайне заведене на місцях земельних комітетів, вибраних вселюдним, рівним, прямим і тайним виборчим правом; щоби земельний закон був виготовлений комісиею, не гаючись, але в самій загальній формі, докладне-ж розроблене мусить бути передане на місця; за правильне розпреділене буджетних сум, особливо по народній просьвіті, і нарешті за негайне заведене широкої місцевої самоуправи на основі вселюдного, прямого, рівного і тайного голосованя, котре й наближить до відродженя одібраного автономного ладу на Україні. Що до земельного питаня наша парляментська фракция внесе сими днями записку в земельну комісию".

„Діло".

В аптиці.

— Прошу пана аптикаря, дайте мені такого порошку, щоби язик спух.....

— Та на що вам ґаздо?...

— Та бо моя баба вже тілько мені язиком лопоче, що хотів бим хоч на кілька день мати трохи спокою....

В амер. музею.

— Скажіть мені на що ся шина желізнича стоїть тут в музею?

— Як то!? Ви сього не знаете!? На тій шині через цілий рік не було ні одного нещастя....

СПРАВИ „СОЮЗА“.

Отець духовний „Союза“:
о. Стефан Макар, 'Phone 46—12
11 May St., Ansonia, Conn.

Головний Уряд „Р. Н. С.“ на роки 1906—1908.

Предсідатель:
Константин Кирчів,
140 Essex St., Jersey City, NJ.

Місто-предсідатель:
Іван Париляк, Terryville, Conn.

Касієр:
Алексій Шарпонь,
524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловский,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовский,
Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Т. Талпаш, Shamokin, Pa.
Лев Моніть, Lansford, Pa.
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Матій Семенюк, Sayre, Pa.
Андрій Овсак, Trauger, Pa.
Ф. Поливка, Hazleton, Pa.

Контрольна Комісія.
о. Лев Левицкий, Minersville, Pa.
Осип Стеткевич, Shamokin, Pa.
С. Калакука, Jessup, Pa.

Головний організатор:
Семен Ядловский,
Box 76, Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Союз“ — одинока руско народна організація в Америці.

Принимає членів від 1 року до 40 літ житя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:
Посмертне за мужа $1000.00,
Посмертне за жінку $400.00,
Посмертне за дити від 15.00 до $300.00,
В разі утрати: а) обох очий ніг або рук $1000.00,
б) одної руки, ноги або ока $200.00.
Сли отець родини в шпиталі божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

Читайте!

На підставі ухвали Конвенції „Союза“, кожде братство приналежне до „Союза“, повинно мати отсі книжки:
1) Книжку членів (іменослов).
2) Книжку місячних складок.
3) Книжку касову і протоколову.
На сі книжки повинно кожде братство заслати 5 долярів до каси „Союза“.

Посмертні вісти.

Вандас Дмитро, член Р. Н. Союза від 1. Shamokin, Pa. зістав нагло забитий в роботі 20-го апріля б. р. Небіщик походив з Галичини, села Полям мисцівскі повіт Кросно.

Марія Кісс, жена Івана члена Р. Н. Союза від. 6. Brownsville, Pa. померла 11-го апріля б. р.
Вічная память!

Ч. 189. КВІТ $50.00
на пятьдесять долярів, котрі п. Миколай Гончарик отримав яко посмертну запомогу по Анні, доньці з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Миколай Гончарик.
Pittsburg, Pa. 1-го мая 1907.
Свідки:
Николай Войтович.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці.
Відділ (число) 53.
Н. Войтович, предс.,
Г. Пейко, секр.

Рух в відділах Р. Н. Союза.

Річний мітинг
Тов. „Заокеаньска Україна“ відділ Р. Н. С. 131 відбуде ся дня 19-го мая о годині пів до другої. Всі члени старі і нові і всі которі залягають з довгами так до Тов. як і до Р. Н. Союза мають явити ся і свої залеглости заплатити, инакше після ухвали будуть карані. На порядку дневнім буде вибір нового уряду, справа статутів, справоздане касове і т. д.

Оголошене.
Братство св. П. і П від. 146. Р. Н. С. в Мекіс Ракс, Па. повідомляє своїх членів, що мітинги відбувають ся все в трету неділю по першім, в гали парафіяльній на Helen St. о 2-ій по пол. Хто не прийде на 2-гу годину, заплатить 25 цт.
Н. Фаль, секр

Оголошене.
Братство св. Йоана Хрест. в Еверсон, Па., від. 59. пригадує зачасу всім членам обовязок явити ся на мітинґу дня 16. Юнія 1907 на Lieinsenring, Pa. в гали при церкви, о 1-ій год. по полуд. Котрий член не явить ся на сім мітинґу, заплатить $1 кари.
Уряд братства:
М. Тешнар. предс.,
Ів. Фарнняк, секр.

Оголошене.
Отсим подаю до відомости всіх членів тов. „Любов“ від. 45. Р. Н. С. в Філаделфії, Па., що відбуде ся мітинг дня 19-го Мая с. р. в церковній гали т. е. на 9-тій вулици, між Noble і Buttonwood Sts.
Мітинґ відбуде ся сейчас по скінченю Богослуженя.
С. Демків, секр.

Оголошене.
Повідомляю всіх тих членів від. 51 Р. Н. С. в Yatesboro, Pa., щоби присилали місячне найдальше до 20-го кождого місяця.
Йосиф Лаба, секр.

Оголошене.
Братство св. Арх. Мих. від. 67 в Ботлер, Па. повідомляє своїх членів, що мітинґ братский відбуде ся в неділю 19-го мая. Просить ся дуже всіх явити ся точно о год. 1-шій по пол. в церковній гали, бо маємо до полагодженя важні справи.
Хто не прийде заплатить кару.
За уряд:
Н. Павук, предс.,
Ю. Креницкий, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

як пошукованя знакомих, оголошеня балів, представлень, сходин і т. п. друкуємо в „Свободі“ по ціні 1 цента від слова за оден раз.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ.
Братство Св. Пророка Ілії в Mahanoy Plane, Pa. відбуде ся дня 29-го мая 1907 року в Мецгера гали. Початок о 6-ій вечер. Буде добра музика. Тикет 25 центів. Жінки даром. На Баль сей запрошуємо всіх Русинів і Русинок з Маганой Плейн і околиці. За добру забаву ручить Уряд Братства.
Іван Постельник.

Баль! Баль! Баль!
Сим повідомляєм і запрошаєм, всіх п. п. кому лишень дійде до відомости на Баль, котрий устроює Товариство „Любов“ від. „Р. Н. Союза“ 43 в Суботу дня 25-го Мая, 1907 р. в Washington Hall 523—5 S. 4-th St. Початок о год. 7-ій вечер
Пани! Сим разом не повинно нікого на нашім бали бракувати, бо хто був коли на бали устроюванім нашим Товариством, то ніколи не пожалував, бо кождий міг набавитись до волі. Рівнож і на тепер будем старатись що всі гости були задоволені.
Комітет:
І. Кречковский,
С. Демків,
М. Мацовский.

БАЛЬ!
Товариство „Січ“ від 132. Р. Н. С. має честь запросити Русинів з McKeesport-у як і з околиці на баль, котрий відбуде ся дня 18-го мая о 7-ій годині вечером в німецкій гали на White St. McKeesport, Pa. Старатись будем, щоб забава була як найвеселійша. Музика добірна виграє рускі танці, а перекуска першої кляси. Сподіємось, що хто прийде, то не пожалує того.
Комітет.

Запрошене!
Всіх Русинів в Buffalo і околиці, Братів союзанів, молодіж і старших, маємо честь запросити на наш Баль, котрий уряджуємо дня 29-го мая в гали під ч. 432 Amherst St. добра музика і буфет до ласкавого ужитку гостий. Всіх без ріжниці запрашає
Комітет балевий:
Бурштин, предс.,
А. Тригуба, кас.,
Х. Яремка, секр.

Перший Великий Баль
братства св. Троїці від. 94 Р. Н. Союза відбуде ся дня 1-го Юнія, 1907 в Turner Hall, Arch St., New Britain, Conn. Початок о год. 7-ій вечер. Тикет 25 цнт.

Третий великий баль
устроює братство св. Арх. Михаїла в Терівіл, Конн. дня 25-го мая с. р. в Тан гали. Початок забави о год. 6.30 вечер. На сей баль запрашаємо всіх Русинів і Русинок з Терівіл і околиці.
Іван Париляк, предс.,
Филип Лиґа, кас.,
Юрко Ціхонь, секр.

Другий Великий Баль
устроює Сестрицтво Св. Ольги відділ 4 на долині місті в Ню-Йорку. Запрашаємо усі Сестри і Братів з Ню-Йорку і околиці прибути на сей наш Баль, котрий відбуде ся в Суботу дня 18-го Мая 1907 в Ліберті Гол під ч. 255—263 E. Houston St., в Ню-Йорку.
Початок о 7-ій вечер. Вступ від особи 25 центів.
За добру музику ручить комітет:
Ю. Будник, предс.,
Я. Лошков, секр. 18-20

Перший Великий Баль
уряджує руске братство Пресв. Діви Марії, відділ Союза 123, дня 30-го Мая 1907, на Decoration Day, в гали Лукана на Лайн Брук, 845 Capouse Ave., Scranton, Pa. На балю буде приниматися нових членів до братства без вступного, а до Союза після статутів. Баль розпічне ся від 9-ої год. рано. Запрашає ся всіх місцевих і околичних Русинів і Славян о численну участь в забаві, а що така випаде добре, та се зложать ся: знаменита музыка, котра заграє вам зарівно добре коломийки, мадяра чи новомодної англійскої нути; всі потрібні специали балеві, як закуски, овочі і напої, яких достарчить вам руска балева служба і порядок на балю, за який вже заздалегідь ручить
Балевий комітет.

Оголошене.
Отсим даємо до загальної відомости, що дня 29. Мая 1907 (в день перед американьским сьвятом Decoration Day) відбуде ся 5-тий великий Пікнік Руского Молодечого Клюбу Поступового в Baldwin Park. Початок о год. 3-ій по полудни. На сей Пікнік запрашаємо всіх доокресних Русинів і Русинки до як найчисленнійшої участи. За добру музику, смачні закуски і чесну обслугу ручить Комітет. Вступ від особи 25 цт.
За комітет:
Андрей Сандович, предсід.,
Михайло Келичава, секр.,
Лукач Павелчак, кас.

Баль! Баль! Баль!
устроює Товариство св. Петра і Павла в Бостон, Масс. в гали Szwartz, 15 Leverett Str. дня 29. Мая 1907 р. Початок о годині 7-ій вечер до 5 години рано. Сим запрашаємо всіх Русинів і Русинок так місцевих як із околиці і просимо о як найчисленнійшу участь.
За гарну забаву ручить
Комітет
Мих. Гордийчук, предсід.
Іван Калита, касієр,
Павло Кудрик, секр.

Аматорске Представлене

устроює Товариство „Запорожска Січ“ в Ню Йорку в суботу дня 18. Мая 1907 в Manhattan Lyceum число 66-68 East 4th Street.

Програма:
I.
„Гей на Івана гей на Купала“ образок зі сьпівами в однім акті.
Особи:
Максим, старий перевізник — п. Павловский.
Стефан, парубок — п. Карчмар.
Марина, его суджена — пні Красіцка.
Анна, дівчина — пні Бекер.
Юлька, дівчина — пні Шпільфогель.
Галька, дівчина — пні Кароль.
Дівчата — * * *
Діє ся в ночи на Івана Купала.

II.
Комедія ізза росийско-японьскої війни сцена в однім акті.
Особи:
Іван, міщанин — п. Павловский.
Марія, его жінка — пні С. Ярема.
Олена, їх дочка — пні Кароль.
Николай. парубок — п. Кунинський.
Річ діє ся в малім містечку, в Галичині.

III.
Заздрісні
комедія в однім акті, а двох відслонах.
Особи:
Андрій Головка, інженер — п. Кунинський.
Ярослава, его жінка — пні Кароль.
Стефан Раковский, лікар — п. Цурковский.
Іван, его жінка — пні С. Ярема.
Йосиф, слуга у Головки — п. Драґан.
Діє ся в великім місті.
Сьпіви і музика під час представленя під управою п. М. Гундича.
Музика під проводом п. Вітковского.
Ціни місць:
Крісло в першім ряді 75 цнт.
Крісло в другім ряді 50 цнт.
Крісло в третім ряді 35 цнт.
Місце стояче 25 цнт.
Початок точно о год. 7-ій вечером.
По представленю баль.
19-20 Комітет.

Аматорске представлене

устроює братство сьв. Володимира в Ню-Йорку в суботу дня 25-го мая с. р. в Betthowen Hall, 110—114 E. 5th Str., між 2 і 3 Ave.

Аматори відограють:
„СЕЛЬСКІ АРИСТОКРАТИ“ або „ЗНЕСЕНЄ ПАНЬЩИНИ“ (в 3 актах).
Дієві особи:
Венедикт Кафалевич, „Дяк“ — п. Петро Левицкий.
Анастазия, „его жінка“ — пі. К. Левицка.
Юстина, „їх донька“ — пі. Ю. Красіцка.
Петро Тарский, „солтис“ — п. І. Романишин.
Теодозія, „его жінка“ — пі. М. Красіцка.
Нестор, „їх син“ — п. І. Лупак.
Павло, Гриць і Никола, „школярі“ — п. І. Скробала, п. В. Бінчаровский і п. С. Палиця.
Григорий Патик, Онуфрій і Федор, „селяне“ — п. В. Корецкий, п. В. Вівчаровский і п. І. Корчовский.
Кандидраґон, „урядник“ — п. С. Угорчак.
Срулъ, „корчмар“ — п. Я. Силян.
Режесир — п. Е. Збудовский.
Сьпіви і музика під час представленя під управою п. М. Гундича.
Музика під проводом п. Вітковского.
Ціна місць:
1-ий ряд — 75 цнт.
2 „ „ — 50 „
3 „ „ — 35 „
Балкон — 25 „
По представленю баль.
20-21 Комітет.

Пошукує
посади кваліфікований, старокраєвий учитель, фаховий дірігент хору церковного і концертового, знаючий дяківство вапів у галицкого і угорского. Парохія, що бажалаб мати того рода дяко-учителя, зволить зголоситись письменно до „Свободи“. 18-20

ШУКАЄ МІСЦЯ
іспитований дяк, що вміє вчити і проводити хор — має добрий теноровий голос.
Адрес:
Онуфрій Боднар,
18-20 Тлусте, Austria, Galicia.

Пошукую
свого брата Го. Запаранюка із Чорного Потока пов. Заставна на Буковині. Він знаходить ся десь в Брітіш Колюмбії. Хтоби о нім знав, або він сам, най зголосить ся на адрес:
Iwan Zaparaniuk,
Box 28,
Fort Willliam, Ont. Canada.

Пошукую
свого брата Осипа Фундака з Галичини села Луг, пов. Ліско. До Америки приїхав тому двайцять літ. Перед шістьма роками перебував в Smoke Run, Pa. Хтоби о нім знав, або він сам зволить написати на ардесу:
Іван Фундак,
13½ Barber St.,
Auburn, N. Y.

Пошукую
свого чоловіка Гринька Дацюк, котрий три літа тому виїхав з Парани до Сполучених Держав на роботу і обіцяв мене з 3 дітьми по якімсь часі забрати. Вправді писав кілька разів і обіцював прислати шифкарту але не сповнив того і вже від року не дає о собі ніякої чутки. Муж без серця, батько без милосердія для дітей полишив нас на остатну нужду в чужім краю. Діточки вічно загинут на проклятє батька. Знаходить ся мабуть в Centralia, Pa., Columbia, A Box 216.
Марта Дацюк з трома дітьми, Brazil Parana, Prudentopolis. 20-

— Просимо всїх секретарів „Союза“ подавати нам всякі зміни адресів членів „Союза“ як найскорше. Адреси треба виписувати англійскими буквами і дуже докладно.

НА ПРОДАЖ ГРОСЕРНЯ
в добрім положеню. Бизнесу на тиждень від 150 до 180 долярів. Рент таний. Властитель продає задля браку здоровя в родині Близших пояснень уділяє Редакція „Свободи“.

„Іскра“

Літературно-наукова народна часопись, виходить 10-го і 25-го кождого місяця.

Є се одинока українська літературна часопись на Буковині. долар на рік. Листи і гроші треба слати на адресу:

Передплата виносить лише 1 Черепківці, редакція часописи „Іскра“. Bukowina, Austria. 19-21

Petro Horvath

Перший Руский Готель
—в—
Mahanoy Plane, Pa.

Сли хочете пити добру виску або пиво, зайдіть до вашого краяна ПЕТРА в Плейн, Па.

Стережіть ся ошуканців.

Послідними часами збанкрутовало кілька банкірів, через котрих Русини пересилали свої гроші до краю, або віддавали їх на сховок, а тепер зачуваємо, що знов банкрутує оден банкир в Ню-Йорку.

Тому осторожно!

„Свобода“ нераз наклинувала людий, аби уважали в чиї руки віддають гроші, але наші слова не все мали жаданий успіх. Неоден Русин скорше повірить незнакомому собі заді, як чесному чоловікови, заслугуючому на повне довіре. А чому? Бо зайда має для него все лесні слова і всілякі дарунки, яких чоловік чесний не може робити, бо мусів би на бизнесі тратити.

Тому знов остерігаємо Русинів живучих не лише тут, але і в цілій Америці: уважайте в чиї руки віддаєте ваші гроші, а вже ніколи не віддавайте своїх гроший на сховок жадному приватному банкови, бо можуть пропасти, як пропали вже неодному.

Хто має заощаджений гріш, нехай складає его на процент до державного банку (такі банки є в кождім місточку), який має за собою заруку і який контролює держава через своїх урядників, або сли хоче вертати до краю, нехай висилає гроші до Руской Щадниці в Перемишли чи другої рускої інституції.

Деякі Банки державні отворені в Суботу вечерами, аби дати робучим людям спромогу депозитувати заощаджені гроші. Таких банків є кілька в Ню-Йорку, Филаделфії, Питсбургу, Скрентоні та других більших містах. Де банки отворені лише днем, там жінка може вкладати гроші за мужа, або оден чоловік за кількох других, лише мусять мати їх книжочки банкові з собою. Перший раз треба звичайно бути в банку лично і се вимагає нераз втрати часу і гроша, але ліпше втратити раз пару долярів і бути певним, що гроші находять ся в певнім місци, як втратити в приватнім банку кількадесять або кілька сот долярів.

Русини! Витягайте гроші з приватних банків, а кладіть їх до певних банків державних.

Єслиб Русини мали такий розум як мають другі люди, днесь ані оден цент руского гроша не лежавби в приватних банках і не спомагав би найчастійше ворожих Русинам людий.

Дописи.

З Лемківщини.

Вже пару тижднів тому, як я давав вістку про нашої сторони. Передше я доносив вам про зиму, яка нанесла тілько шкоди людям; через зиму потерпіли чимало шкоду і наші сади. Заніц, що не могли знайти собі ніякої

живи в полю, залазили в наші сади і гризли немилосердно наші щепи. Сего не памятають і старі люди. Сніги випарили озимину, жито і пшеницю, так що тепер на ново люди переорюють поле і засівають ярим збіжем. Через те живий товар, воли, корови, коні і безроги впали о половину на ціні, а збіже подорожіло. Весна почалась четвертого тижня великого поста. Деякі ґазди вже половину робіт весняних зробили, а деякі ще нічого не мають. В горах допера тепер зачинають весновати. Коло Самбора недавно (при кінци апріля) впав сніг на пів ліктя. Тепер в нас тільки й бесіди що за вибори. Хлопи на хлопа, пани на пана а попи на попа. В нашім повіті горлицькім кандидуе Андрій Цісляк з Устя руского, а заступником его Гр. Ґаль. Вкінци роскажу вам ще про одну подію, — про яку також чимало наговорились люди. Оден лацінник з Риманова мав їхати до Америки і наняв собі наймита на свое місце. Жінка зараз таки полюбила того наймита і постановила вбити свого чоловіка. Призналась свому любаскови, а сей не згодив ся на се, бо бояв ся арешту. Та баба таки не покинула свого пляну. Каже раз до наймита: Наварю я йому гарбати та всиплю до неї трутини. Сю розмову підслухала семилітна дівчинка і сказала се своему батькови. Одного дня господар приходить до дому, а ґаздиня кладе йому гарбату на стіл і солоденько припрошуе. Та ґазда не пив гарбати, а забрав ся до коршми. Пізно вже вернув до дому і вдаючи пяного ляг спати. Тоді ґаздиня разом з наймитом винесли його до сіний, привязали до шиї шнур і вилізли на гору, щоби його витягнути і в сей спосіб повісити. Тимчасом непяний чоловік — скоренько тихцем відвязав собі шнур з шиї а привязав його до ступи. Сам вийшов на двір просто до війта і жандармів. Прийшов війт з жандармом до хати і питае ся ґосподині за ґосподаром. Жінка каже, що чоловіка нема. Тоді війт бере сьвітло і заглядае до сіний, а тут висить собі здоровенна ступа. Після того жандарм арештував жінку і наймита.

Розділе, 25 апріля. А. Пняк.

З Пітсбурґ, Па.

Пишуть одні, напишу і я дещо про наш Пітсбурґ. Робота іде тут добре, люди добре заробляють, а скоро вже чоловік наш мае ґрейцарі, то й на народні ціли не пожалуе. Маемо читальню ім. Маркияна Шашкевича, е нас більше як 200 членів і то не тільки на папері, а всі беруть радо участь в народньому житю. Одні вчать ся писати і читати, другі приготовляють ся до аматорского представленя, а ще треті вчать ся нотного сьпіву. Одним словом у нас рух. На зазив нашого пастиря о. Стефановича всі жертвують на народні ціли і коби кожда громада мала таких членів, то певно хруні не істнувалиб вже давно між нами. Правда, що трудно, аби без них обійшлось. Скрізь попри зерні мусить бути і полова. Так то бува на сьвіті, таке і в нас не вивелось еще. От як то дають они про себе знати, щоби хто не гадав, що їх нема.

Дня 28 го цьвітня в першу неділю цьвітоносну іду я з читальні до дому о 9. год. вечером, аж туг чую за собою якийсь скорий туркіт воза одного, а потім другого. Поліція. Цікаво приглядаюсь, що з того буде. Вози задержались перед „русским клубом". Полісмени вивели з середини 30 хлопів русских клубовців. От маете „вліяніе" олифантскої „Правди" і міграта Обушкевича разом з ґаспадіном Гладиком і його назадницким, чорносотенним Поступом. Члени „русского клуба" посідали тай поїхали на поліс-стейшн. Чотири тростіси поплатили по 25 дол., а прочі по 5 дол. Тих подвигів „істинно-русских" ви не довідаетесь з „Правди" она тільки любить чорнити наших найкращих людий, тому я подаю се до відома наших читателів „Свободи".

Тарас Гайдамака,
член читальні.

З Бруклин, Н. Й.

Настала весна, а з нею прийшли весняні радощі, великодні сьвята. Радість огорнула наші серця, ми желали щастя всім своїм братам тут і в старім краю, та чи ми всі чулись щасливі в сю хвилю. От читаемо в часописях про сумні події в нашій замученій Галичині.

Не буду всего наводити, що ся там діе в сю пору, бо хто читав „Свободу", то і сам знае. Та я роскажу пару слів про сумну подію, котраб повинна заінтересовати всіх сьвідомих Русинів, коли в них е дійсно хоч трошки любови до неньки-України і до еї перших мучеників за волю. До таких безперечно належить і Юра Соломійчук з Жабя. Сей борець за волю українського народу, провідник „Січий" не сьвяткуе в дома з родиною, але сидить в тюрмі за се, що не міг дивитись на знущане над нашим народом і накликував своїх незрячих братів до борби. Щож ми на се американьскі Русини! Ми вже дали тільки доказів співчутя і розуміня свого національного обовязку супроти наших заморских братів, що, думаю, і сим разом не відкажемось від него. Най не пропадають марно такі люди, як Юрко Соломійчук, най наша поміч не тільки прийде в матеріяльну користь нашим борцям і їх рідням, а хай она покаже, що за них і ми аж зза моря пікуемось і не дамо впасти в борбі. Для них се буде тільки заохотою до дальшої борби. Так зрозуміли ми свій обовязок і на сьвяточних сходинах у тов. Дм. Савчиньского ми згадали і про Юру і зложили для него невеличку жертву.

На другий день пішли ми до тов. Гавр. Пашка і до тов. Деця Кучера. Всі радо зложили, хто що міг. Тільки оден хрунь Іван Маланчук підняв свое рило проти. Та ми ему засьпівали: „О честь вам кацапскі лайдаки" і „Не пора", а тов. Д. Савчиньский запитав його, що в нього за ідея. Тоді хруник, якби води набрав до рота, виніс ся з хати як непишний. Присутних се тільки ще більше заохотило до жертв.

Гриць Стоякевич.

З Рочестер, Н. Й.

повідомляю тих, котрі сидять без роботи або роблять по других плейзах за дешеву платню, що моглиб приїхати до Рочестер, а роботу дістануть і платню добру; простий робітник заробляе до 12 дол. тижднево, а дівчата від 6 до 10 дол. Що ся тичить ремісників, то карпентри заробляють 40 цнт. на годину, а так само і инші ремісники. На фармах платять від 30 до 40 дол. на місяць. Отже хтоби хотів близших інформацій, нехай напише до мене:

Сем Топольницкий,
6 Cesvell Oort, Rochester, N. Y.

З Курітиби, Бразилія.

Пан Микита Булик виїхав дня 31-го марта с. р. до старого краю в справі руских, сьвітских сьвящеників для параньских Русинів. Зголосилось ту аж трох сьвящеників, що мають охоту приїхати, але мабуть їх не хочуть пустити. Яку там п. Булик дістане відповідь і чи привезе з собою сьвящеників, годі нам наперед вгадати.

В числі 6. „Свободи" в новинках було згадано, що Русини в Бразилії, яких е 40 тисяч, не мають ні одної часописи і нема надії, щоби така виходила. Тимчасом часи зміняють ся і в нас. Надія е і діло яке ми роспочали мусить дійти до ціли, але ліпше поволи, як ніколи. Маемо богато перешкод від тих, що суть противні руській часописи в Бразилії; на них сорочка горить, а цілі аж дрожать, розпускають ріжні небелиці, що комітет, який займаесь складками на руску часопись, краде гроші, пропивае, а навіть і таке говорить ся в присутности комітетових, що ліпше гроші пропити, як дати на сю ціль. На що тобі ґазети, хто буде читав, хто займесь редакторством, коли в сім комітеті всі темні та злодії. Перешкод е много, але однако акція нашого видавництва йде поволи вперед, маемо донині зібраних 829 мільрейсів, себто 1.300 корон. З тих гроший 650 корон виславлисьмо по черенки, а решту гроший маемо в щадниці. Чи нарід зрозуміе нашу ціль і вартість рускої часописи, годі наперед вгадати. Чи будемо мали на стільки предплатників, що будемо могли удержати нашу часопись, се питане непокоїть не одного Русина, котрому лежить на серці руска справа. Непокоїть она також і противників, котріб раді одним замахом змести з лиця землї сю акцію, а з тим разом і цілу бразилійску Русь. Та даремні їх заходи. Може сокрушить ся їх серце, та стануть до спільної праці з тими, котрих днесь так понижають. Горе буде тим, котрі на дальше будуть так робити.

Най ті товариші, котрим миле все руске не упадають на дусі, нехай між ними не знайдесь ні одна людина, щоби відмовилась від спільної праці, нехай всі потрудять ся коло згаданої справи. Нікто з тих товаришів навіть не сьміе думати, щоби діло не закінчилось успішно. Тисячі голосів чуемо, що треба нам часописи. Нарід сам зрозумів вже нашу ціль. Хотяйби противники рускости виступили против нас, забороняли читати нашу часопись, часопись наша буде і мусить виходити. На все маемо спосіб. Хто хоче борби, ми еї приймаемо, а тоді відкриеть ся неодна тайна, яку ми доси закривали. Новоприбувші ОО. Василіяни обіцяли справу поперти.

Дмитро Іванків.

З Клівленд, О.

В понеділок сьвітлий сталось у нас нещасте, не в фабриці, але такой в дома — забили чоловіка ім. Павла Федіна при обливанці.

Наші Русини вмісто піти до храму Божого помолитись, ходять попід гавзи в нетверезім стані та поливають ся. А Англіки зглядають ся мов на яке чудовиско та сьміють ся з Гонґеріян піпл.

Бо якжеж і не сьміятись, коли наші Русини не лишень водою обливають ся, але і кулаками та револьверами. Час би вже був раз закинути сей поганьский звичай з обливанем, при котрім нераз тілько нещастя стаесь тай біди. Лучше братись до просьвіти, якої нам так конечно потрібно.

Покійний недавно приїхав з краю, не належав до жадної орґанізації, полишив в краю жену і трое діточок. Краяне занялись самі его погребом. Се наука для наших недбалюхів, котрих в ніякий спосіб не можна намовити, аби вступили до братства. Оден каже, що допера 8 місяців як приїхав з краю, другий знов за рік їде до краю та ему не треба братства. А ту прийде одна секунда, а тогди вже би му ся придало і братство і все — но вже за пізно. От перед тим також став ся у нас випадок. В пятницю Великодну в фабриці ударило одного Русина і зломало му два ребра — той навіть басови не сказав о нічім, прийшов до дому, положив ся — і в сам день великодних сьвят умер. Той чоловік також не належав нігде, тай не мав ту нікого зі знакомих. Отже якби не честні чужі люди, що постарались похоронити тіло, то булоб пійшло в руки докторів на науку. Похорон его відбув ся в другий день по пасці. Сьвященик дармо похоронив небіщика, бо заледво наколектували на трумну.

Братя! Не відкладайте з дня на день, вступайте до братства. Маете ту братство сьв. А. П. і П., котре належить до „Р. Н. Союза". „Р. Н. Союз" се руска орґанізація, котра не одній вдові та сироті слези отерла. Нікто не знае, коли і яка смерть наступить на него. А по смерти, як то кажуть, каяня віт. Тож вступайте до братства поки час.

Михайло Бабій,
член братства сьв. А. П. і П.

Сімор, Конн.

Пересторога!

Перестерігаю всіх Русинів перед одним пташком з великими вусами, Іваном Венцком, бувшим громадским писарем в Старім краю в Новици пов. Горлиця. Зібравши податок від господарів утік до Америки, а господарі мусіли платити податок на ново. Так само зробив з нашим братством сьв. Йоана Хрест. в Сімор, Конн. Зібрав розмет за місяці Февруар і Март і пропав. Натягнув також і тутешних Русинів на кільканайцять долярів.

Николай Смій,
Box 861, Seymour, Conn.

Закон для охорони імігрантів.

Недавно сему ґовернор стейту Ню-Йорк підписав закон, силою котрого кождий чоловік чи фірма, займаючі ся пересилкою гроший до краю і продажею шифкарт мусять зложити заруку в сумі 15 тисяч долярів. Цілею сего закона е хоронити імігрантів, які найбільше мають до діла з такими бизнесами перед ошукою. До недавного часу було дуже легко отворити і провадити банково-шифкартовий інтерес. На се не треба було ніякого лайсенсу (концесії), ні не було над такими бизнесами жадної контролї. В наслідок сего намножилось досить много банкирів, збанкрутованих панків і т. п., які опекли неодного. Такі банкири звичайно голі як турецкі сьвяті, а часом і утікачі перед справедливостію в Европі закладали офіси і розсилали свої шумні циркулярі по цілій Америці, в яких вихвалювали себе попід небеса та накликували людий до попираня свого бизнесу, доки не назбирали досить гроша, аби повандрувати в дальшу сторону. Конзуляти переповнені скаргами на таких банкирів, а сотки тисяч людского гроша пропало в кишенях подібних банкирів.

Є надія, що сей закон бодай в части усуне дотеперішні надужитя і ошуканьства хоч в ню йорскім стейті.

Подібний закон здав би ся і у других стейтах.



СЬМІШНЕ

— Кумо! натріт — но ноги вашій хорій дитині горівкою, то ю зараз взміцнить.

— То дивне кумо! Бо мій ґазда по горівці є завсігди дуже слабий в ногах.

— Але я вам згори заявляю, що моя дочка дістане посаг допера по моїй смерти....

— Аа!.. То в такім случаю позвольте що поспитаю кілько ви літ маєте добродію...."

Один панок довго дивив ся, як осінний вітер віючи скидав з дерев зжовклий листок за листком. І прийшла йому глубока думка до голови:

„Що властиво робить вітер як він — не віє!?.....

Якже-ж там з вашим жолудком добродію?...

— Знаєте, пане, мій жолудок то так як злий довжник; все бере, а нічого не віддає.

Терпеливо зачекайте до слїдуючого тижня, а побачите на сїм місци щось нового і цікагого!

ПОЗІР!

На наше жадане вже починають деякі сьвідомійші Русини присилати нам дописи про те де потреба робітників. Що вісти про таку справу дуже великої ваги — не улягає жадному сумнївови. Тому аби улегчити дописувателям роботу, подаем понисше табличку з 12 питанями, які звичайно ставлять ті, що шукають роботи.

Просимо кождого хто знає, що на его плейзї могуть Русини дістати роботу, сейчас точно відповісти на кожде з понисших 12 питань і карточку таку сейчас нам прислати.

Відповіди такі будемо друковати в найблисшім числї „Свободи". Хто прочитає в „Свободі", що на якімсь плейзї потреба робітників, повинен або сейчас там поїхати, або зголоситись письменно до роботи — бо если буде вичікувати, може хтось инший заняти се місце.

Письменно можна голоситись так:

Сли до одного чоловіка: Dear Sir:

Сли до компанії: Gentlemen:

I understand you need some men to work for you. Kindly advise if that is true as I am looking for work just now, and can start at once after receipt of your letter.

Yours truly,

Підпис і докладний адрес робітника.

Виріжте сю карточку і зашліть єї до редакції „Свободи", 184 Hudson St., New York, N. Y.

1. Назва місцевости?

2. Назва фабрики чи компанії?

3. Скілько робітників потреба?

4. До якої роботи?

5. Чи треба вміти англійску мову?

6. Яка плата?

7. Скілько годин праці?

8. Як часто виплата (пейда)?

9. Що коштує рент?

10. Що коштує борд?

11. Чи є страйк?

12. До кого голоситись на плейзї?

Докладний адрес пишучого:

ЧИТАЙТЕ!

Спис книжок, які продаємо:

* Америка.....15 ц.
* Ангел та пустельник і т. і. 15 ц.
Біблія Велика.....2 дол.
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся.....15 ц.
* В Старім і Новім краю.. 25 ц.
* Гріхи міліонерів і т. п.С. 7 15 ц.
Дещо з історії православної місиї в Америці.....10 ц.
Дещо про зьвірята.....30 ц.
* Дві левади і т. п. С. 5....15 ц.
* Дорога любови, то Божа дорога С. 6.....15 ц.
Драгоманів.....15 ц.
* Еміґрант.....15 ц.
Журавлї.....10 ц.
Житє Ісуса Христа....1.50 дол.
* Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Спол. Державах.. 15 ц.
За красою.....1 дол.
Земельне питанє.....15 ц.
Зуб за зуб.....10 ц.
* Казки про Жидів.....15 ц.
Історія Руси з образками..10 ц.
Капітал і праця.....15 ц.
* Книжка Рахункова.....50 ц.
Марія.....10 ц.
*Многострадальний народ, огляд історії українського народу.....20 ц.
*Навернений Грішник....20 ц.
Народний рух австро-угорских Русинів.....15 ц.
Новий Завіт.....4 дол.
Образки і загадки.....10 ц.
Оповіданя..... 15 ц.
Оповід. про заздрих богів 10 ц.
Цестрі звуки..... 75 ц.
Про відступників від рос. православія..... 10 ц.
* Про нутро землї.....25 ц.
Підземні скарби.....25 ц.
Покуса.....10 ц.
Псалтир.....1 дол.
Розмова Поляка, з Русином 10 ц
Руско-англійский словар. 20 ц.
* Релігійні віруваня старинних народів.....20 ц.
Смерть.....10 ц.
*Стародавні казки та оповіданя.....15 ц.
*Степові люде.....15 ц.
*Страйк.....20 ц.
*Стріляй на смерть, робітнича драма.....15 ц.
Унія в Америці.....20 ц.
*Хто з чого жиє.....15 ц.
* Які то є люди на земли з 20 образками..... 50 ц.
* Як мужик ходив до царя правди шукати.....15 ц.
* Через кордон.....15 ц.

Атляс цілого сьвіта, англійский 105 мап, 300 сторін, подає імена і людність 40.000 міст цілого сьвіта 2 дол.

Мапа Сполучених Держав і цілого сьвіта, 4 стопи широка а 6 стіп довга (инші продають по 5 дол.) у нас лиш 2 дол.

Адрес треба всегда виписати англійскими буквами і то дуже виразно.

Swoboda, 184 Hudson St., New York